

ବ୍ୟାକାଯ୍ୟାକ

କଥା

ଆଯତୀନ ସାହୀ

ଚାପ

ଆସମର ଦେ

ଏମ୍, ସି, ସରକାର ଏଣ୍ ସନ୍, ଲିୟ
୧୫, କଲେଜ ସ୍କୋଲାର, କଲିକାତା

প্রকাশক—শ্রীসমুদ্র দে ও শ্রীষতীন সাহা
১১১ বাজা দীনেন্দ্র ষ্ট্রিট, কলিকাতা

891.443
File No 282
Acc 8200
2/2/2009

দোল পূর্ণিমা

১৩৪০

দাম দশ আনা।

শ্রীগৌরাঙ্গ প্রেস
প্রিণ্টার—প্রভাতচন্দ্র রায়
১১১ মির্জাপুর ষ্ট্রিট, কলিকাতা

ବାନ୍ଦା

Bangla book
by

Ram Chandra

Liberator

ଫିଲ୍ମିଟ୍

ପ୍ରଭାତ	...	...	୧
ମା	...	...	୧୯
ରଙ୍ଗା କବଚ	...	...	୩୧
ଘରେର ଟାନ	...	...	୫୧
ବମ୍ବର ଅଭିମାନ	...	...	୬୭

আজ স্পোটস্‌এ ফাষ্ট' হয়েছি মা

বাসবাজার পৌরিঃ
 তার নং ১০১। ৮৭। ৮৫।
 ১৯৮৩ সন্ধি। ২৪২০৮
 পারিষদের তারিখ ০২/০২/২০১

প্রস্তাবের সব চাইতে বড় হঁথ—ও ভারি রোগ,
 ওর লেগেই আছে বারো মাস। যা-ই খায় তা-ই
 পেটে সয় না। ওমুখ খেয়ে খেয়ে ওর জীবনটাই হয়ে
 গেছে তেতো। মনে ওর ক্ষুণ্ণি নেই—মুখে ওর হাসি
 নেই। তবুও ওকে ওমুখ খেয়েই নাকি বেঁচে থাকতে হবে।
 —বাবা ও তা-ই বলেন, মা-ও।

প্রস্তাবের সময়সীমাটে ছেলেমেয়েরা ছুটোছুটি ক'রে খেলে—
 লাকায়, বাঁপায়, দৌড়োয়, হাসে, ঘুসোঘুসি করে; আর
 প্রস্তাব তাদের থেকে দূরে গোবেচারীর মতন চপ্টি ক'রেঁ

ଲିଟେରେଚିକ୍

ବସେ ବସେ ଭାବେ । କତ କିଇ ଯେ ଓ ଭାବେ, କିନ୍ତୁ ଭେବେ ଆର କୁଳ ପାଯ ନା । ଓ କି ଅମନି କ'ରେ ଖେଳୁଣ୍ଡେ ପାଯ ନା ?

ଫାଶେ ପ୍ରଭାତେର ନାମ ଥୁବ । ମାଷ୍ଟାରମଶାଇରା ଓକେ ନିଯେ ଗର୍ବ କରେନ । ଅଙ୍କେ ପାଯ ଓ ଏକଶ'-ର ଭେତର ଏକଶ' ; ଇଂରେଜୀତେ, ଇତିହାସେ, ଭୁଗୋଳେ, ସବ କିଛୁତେଇ ଓ ଅସମ୍ଭବ ରକମ ନସ୍ତର ପାଯ । ପରିକ୍ଷାୟ ଓ ବରାବରଇ ହୟ ପ୍ରଥମ । ଦ୍ଵିତୀୟ ଯେ ହୟ ତାର ସାଥେ ପ୍ରଭାତେର ନସ୍ତରେର ତଫାଂ ଥାକେ ଢେର । ପ୍ରଭାତ ବଡ଼ ଭାଲ ଛେଲେ । ମାଷ୍ଟାରମଶାଇରା ବଲେନ, ପ୍ରଭାତେର ମତନ ଶାନ୍ତ ଶିଷ୍ଟ ଛେଲେ କମିଇ ଆଛେ । ଓ ନାକି କାରକ ସାଥେ ଝଗଡ଼ା କରେ ନା । —କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭାତ ମନେ ମନେ ବଲେ,—ଚାଇନେ ଅମନ ଭାଲଛେଲେ ହ'ତେ ।

ପ୍ରଭାତେର ଆଲମାରୀ-ଭର୍ତ୍ତି ପ୍ରାଇଜେର ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ବହି । କିନ୍ତୁ ଆଲମାରୀର ଦିକେ ଚାଇଲେ ଓର ଚୋଥେ ଜଳ ଆସେ । ଯେ ବଇଗୁଲୋ ପାବାର ଜଣେ ଓରଇ ଫାଶେର କତ ଛେଲେ ରାତ ଦିନ ଶୁଦ୍ଧ ବହି ମୁଖସ୍ଥ କରେ, ମେହି ବଇଗୁଲୋ ଯେନ ଅମନିଇ ପ୍ରଭାତେର ଆଲମାରୀତେ ଏସେ ପୌଛ୍ୟ । ତାର ଜଣେ ପ୍ରଭାତକେ ଏତୁକୁ ଥାଇତେ ହୟ ନା ।

ପ୍ରଭାତ ଭାବେ, ଇଞ୍ଚୁଲେ ପରିକ୍ଷାୟ ପ୍ରଥମ ପୁରକ୍ଷାର ନା ପେଯେ ଯଦି ଓ ‘ସ୍ପୋର୍ଟସ’-ର ତୃତୀୟ ପୁରକ୍ଷାରଟାଙ୍ଗ ପେତୋ ! ଯଦି

প্রভাত;

অজয়ের পুরস্কারের সাথে ওর পুরস্কারের বইগুলোর বদল
হ'তো ! ‘স্পোর্টস’-এর পুরস্কারগুলো যেন অজয়ের জগতেই
কেনা হয় !

প্রভাতদের বাড়ীর পাশে কাব্লীওয়ালাদের আড়া।
প্রভাত জানালা দিয়ে তা’দের দিকে চেয়ে থাকে। ভাবে,
ওদের মতন লম্বাচওড়া হ'তে পারলে কি মজাই না হ'তো !
কি সুন্দর শরীরের গড়ন ওদের ! প্রভাত মনে মনে বলে,
এবার মর্লে কাব্লীওয়ালার মতো হয়ে জ্বাবে।

সেদিন প্রভাতদের ইঙ্গুলে “প্রাইজ ডিপ্রিভিউশানে”-র
মিটিং। প্রভাতের মা নিজহাতে জরিপাড়ের সুন্দর একখানা
কাপড় কুঁচিয়ে তুলে রেখেছেন ; সুন্দর একটা সিঙ্কের জামা
সেলাই ক’রে রেখেছেন ; প্রভাতকে আজ যত্ন ক’রে
সেগুলো পরিয়ে দেবেন।

রেকাবিতে ক’রে সন্দেশ, মোহনভোগ আর ফুলকো
লুচী নিয়ে মা ঘরে এলেন। প্রভাতকে তিনি খাইয়ে,
সাজিয়ে-গুজিয়ে ইঙ্গুলে পাঠাবেন। প্রভাতের সিঙ্কের
জামার উপর বুকের কাছে লাল ফিতেয় বাঁধা সোনার
মেডেলটা আজ কেমন চমৎকারই না দেখাবে ! ‘সেক্রেটারী’

ବିଜ୍ଞାନିକ

ମଧ୍ୟାଇ ସ୍ଵର୍ଗ ଆଜି ଉପହାର ବିତରণ କରବେଳ । ପ୍ରଭାତକେ
ନା-ଜାନି ଆଜି କତ ଆଶୀର୍ବାଦ କ'ରେ ତାର ବୁକେ ସୋନାର
ମେଡେଲାଟି ଝୁଲିଯେ ଦେବେଳ । ମା'ର ମନେ ଆର ଆନନ୍ଦ ଧରଛିଲୋ
ନା । ପ୍ରଭାତେର ଭବିଷ୍ୟତ ଜୀବନେର କତ ରଙ୍ଗିନ ଅପି ମା'ର
ଚୋଥେର ସାମନେ ଫୁଟେ ଉଠିଛିଲୋ ।

ମା ଡାକ୍‌ଲେନ—“ପ୍ରଭାତ !”

ପ୍ରଭାତ ତଥନ ବାଲିଶେ ମୁଖ ଗୁର୍ଜେ କୁନ୍ଦଚେ ।

ରେକାବିଟା ଟେବିଲେର ଉପର ନାମିଯେ ରେଖେ ମା ବ୍ୟକ୍ତ ହୟେ
ଛୁଟେ ଏଲେନ ପ୍ରଭାତେର କାହେ । ଆଦର କ'ରେ ତାକେ କୋଲେ
ତୁଲେ ନିଯେ ମା ବଲ୍‌ଲେନ—“ଛିଁ ପ୍ରଭାତ ! ଲକ୍ଷ୍ମୀଟି ଆମାର,
ଆଜକେର ଦିନେ କି କୁନ୍ଦତେ ଆହେ ! କେ ବକେଚେ ତୋମାଯ ?

ମା'ର କୋଲେ ପ୍ରଭାତ ଏଲିଯେ ପଡ଼ିଲୋ । ଛ'ଗାଳ ବେଯେ
ତଥନ ଓର ଶୁଦ୍ଧ ଜଳ ଗଡ଼ିଯେ ପଡ଼ଚେ । ହାତେର ଉଣ୍ଟୋ ପିଠ ଦିଯେ
ଚୋଥ ମୁହଁ ପ୍ରଭାତ ବଲ୍‌ଲେ,—“କେଉ କିଛୁ ବଲେନି ।”

ମା ବଲ୍‌ଲେନ—“ତବେ ଅସୁଖ କରେଚେ ?” ଧରା ଗଲାଯ
ପ୍ରଭାତ ବଲ୍‌ଲେ,—“ନା ।”

ସୋହାଗ କ'ରେ ଚୋଥ ମୁହଁଯେ ଦିଯେ ମା ଖାବାରେର ରେକାବିଟା
ନିଯେ ଏଲେନ ।

ପ୍ରଭାତ ବଲ୍‌ଲେ,—“ଆମି ଖାବୋ ନା ।”

মা বল্লেন,—“সঞ্চীটি আমার, অমন ক'রো না, চঢ় করে
খেয়ে নাও।”

নাক সিটকিয়ে প্রভাত বল্লে,—“না, ওসব খেলে আমি
পেট ফেঁপে ম'রে যাবো !”

প্রভাতের চোখে আবার জল এলো। চোখের সামনে
ওর এত চমৎকার সব খাবার জিনিষ, কিন্তু ও তা' খেতে
পারেনা। জোর ক'রে মা প্রভাতকে কিছু খাওয়ালেন; জামা
কাপড় পরিয়ে ওর পায়ে নতুন ‘পাম্প্‌শু’ পরিয়ে দিলেন।

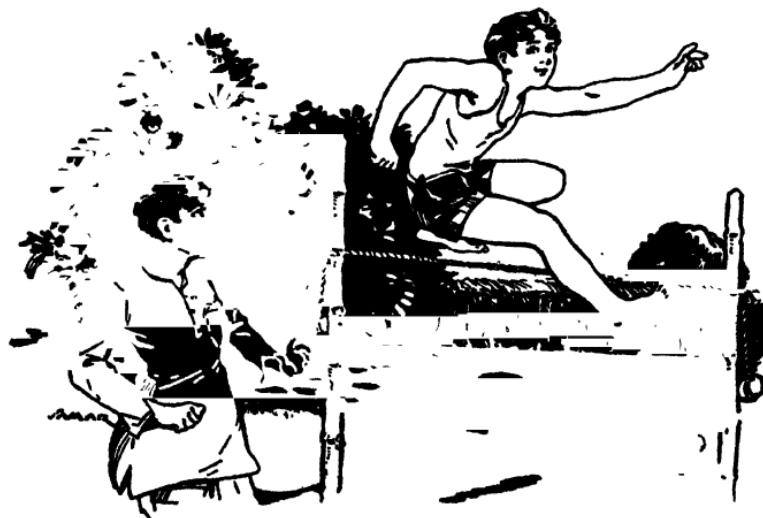
প্রভাত বল্লে,—“আমি যাবো না মিটিংএ।”

মা প্রভাতের অভিমানের কারণ কিছুই খুঁজে পেলেন না,
তাব্লেন ছেলেমানুষি। আদর ক'রে তার গালে চুমু খেয়ে
মা বল্লেন,—“সে কি মণি ! আজ যে মিটিং-এ তোমায়
সোনার মেডেল উপহার দেবে। প্রথম পুরস্কারের সব চাইতে
সেরা বই যে আজ তোমায় আপন হাতে আন্তে হবে গিয়ে,

প্রভাত রাস্তায় বের হ'লো। পথে অজ্ঞয়ের সাথে দেখা।
অজয় দৃঢ়'টো বাঁশের খুঁটি পুঁতে তা'তে দড়ি টাঙিয়ে ‘হাই-
জাম্প’ দিচ্ছে। আস্তে সোমবারে ইঙ্গুলে স্পোর্টস।

ବ୍ୟାକିମିକି

ପ୍ରଭାତ ଗିଯେ ସେଇଥାନେ ଦୀଡ଼ାଲୋ । ଅଜୟ ତଥନ ଭୟାନକ
ବେଗେ ଛୁଟେ ଆସିଲୋ, ଦକ୍ଷିଣ ଡିଙ୍ଗିଯେ ସାବାର ଜଣେ ।
ପ୍ରଭାତକେ ଦେଖେ ହଠାତ୍ ମେ ଥମ୍କେ ଦୀଡ଼ାଲୋ ।

—“ଇକ୍କୁଲେ ଯାଚିସ୍ ବୁଝି ପ୍ରଭାତ, ପ୍ରାଇଜ ଆନ୍ତେ ?”
ମେ କଥାର କୋନୋ ଜବାବ ନା ଦିଯେ ପ୍ରଭାତ ବଲ୍ଲେ,—
“ଏତୋ ଉଚୁତେ ଲାକିଯେ ଯେତେ ପାରିସ୍ ତୁଇ !”
ହେସେ ଅଜୟ ବଲ୍ଲେ,—“ବାଃ ରେ, ତା’ ଆର ପାରବୋ ନା !”
—“ଯା ଦିକିନି !”

প্রভাত

—“যাবো ? —আচ্ছা।”

অজয় কয়েক পা পিছিয়ে গেলো। তারপর বিহ্যৎ-বেগে
ছুটে এসে এক লাফে দড়ি পেরিয়ে গেলো।

অজয় বল্লে,—“লাকাবি, লাকাবি প্রভাত ?”

প্রভাতের ভারি ইচ্ছে হ'লো লাকাতে। জুতো আর
সিঙ্কের জামা ও খুলে ফেল্লে। জড়িপাড়ের কাপড়টা
মালকোঁচা মেরে প'রে প্রভাত বল্লে,—“ও বাবা, অত
উপর দিয়ে যেতে পারবো না !”

দড়ি খানিকটা নামিয়ে দিয়ে অজয় বল্লে,—“এবার ?”

—“আরও নীচে।”

—“এখন ?”

—“আরও।”

অজয় দড়িটা খুব নীচে নামিয়ে দিলে। প্রভাত লাফিয়ে
দড়ি ডিঙিয়ে গেলো। মৃহূর্তে ওর মনে ভারি শ্রুতি হ'লো।
শরীরটা যেন আজ ওর বেজায় হাল্কা হয়ে গেছে।

যে-প্রভাত সিঁড়ি বেয়ে দোতলায় উঠতে তিনবার বসে
হাঁপায়, অস্থথে ভুগে ভুগে আর বিছানায় শুয়ে শুয়ে
পাঁজরের হাড়গুলো গেছে যার বেরিয়ে, পিঠ হয়ে গেছে
কুঝো, সেই প্রভাত কিনা দিবি ছুটে ছুটে লাকালে !

ବ୍ୟାକିଭିତ୍ତି

ଅଜୟ ବଲ୍ଲେ,—“ଇହୁଲେ ଯାବିନେ ପ୍ରଭାତ ? ଚଳ । ତୋର ପ୍ରାଇଜେର ବହିଗୁଲେ ଆମାୟ ଦିସ୍ କିନ୍ତୁ ପଡ଼ିତେ ।”

ପ୍ରଭାତ ବଲ୍ଲେ,—“ତୁ ଈ ରୋଜ ରୋଜ ଲାଫାସ୍ ଅଜୟ ?”

ଧାଢ଼ ନେଡ଼େ ଅଜୟ ବଲ୍ଲେ—“ଛଁ, କତ ଲାଫାଇ ଦୌଡ଼ୋଇ, ତାହାଡ଼ା ଭୋରବେଳା ମେଜଦାର ସାଥେ ବ୍ୟାଘାମ କରି । ମେଜଦା ଆମାଦେର କତ ‘ମେଡ଼େଲ’ ‘କାପ୍’ ଜିତେ ଏନେଚେ ଦେଖିବି ?”

ରଇଲ ପଡ଼େ ‘ପ୍ରାଇଜ ଡିଟ୍ରିବିଉଶାନେର’ ମିଟିଂ । ପ୍ରଭାତ ବଲ୍ଲେ,—“ଚଳ !”

‘ପାର୍କ’ ଥିକେ ବେରିଯେ, ଛୋଟ ଏକଟା ଗଲି ଧରେ କିଛୁଦୂର ଗେଲେଇ ଅଜୟଦେର ବାଡ଼ୀ ।

ପ୍ରଭାତକେ ନିୟେ ଅଜୟ ସିଁଡ଼ି ବେଯେ ଦୋତଲାଯ ଉଠେଇ ଚୀଂକାର କରେ ଉଠିଲୋ—“ମା, ଛୋଡ଼ଦି, ଶ୍ରୀଗ୍ରିଗିର,—ଦେଖୋ କେ ଏସେଚେ ଆମାଦେର ବାଡ଼ୀ ।”

ଛୋଡ଼ଦି ଛୁଟେ ଏଲୋ ; ହାତେର କାଜ ଫେଲେ ମା-ଓ ଏଲେନ । —“କେ ରେ ଓ ରୋଗା ଛେଲେଟି ଅଜୟ ?”

ଗର୍ବେ ଅଜୟର ବୁକଟା ଫୁଲେ ଉଠିଲୋ ଓଦେର କ୍ଳାଶେର ‘ଫାର୍ଟ-ବ୍ୟା’ ପ୍ରଭାତ, ତାରଇ ସାଥେ ଆଜ ହଠାତ ଓର ଏତ ଭାବ ହୁଯେ ଗେଛେ ! ଏମନ କି, ତାକେ ଓ ସାଥେ କରେ ବାଡ଼ୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିୟେ ଏସେଚେ । ଏଟା କି କମ କଥା !

অজয় বললে,—“তাও জানো না ছোড়দি, ও যে
আমাদের ‘ফাষ্ট’বয়’ প্রভাত !”

মা আদুর করে প্রভাতকে কাছে টেনে নিলেন।
মাথায় হাত বুলিয়ে বললেন,—“রাত দিন পড়ে’ পড়ে’
বুঝি অমন রোগা হয়ে গেছ প্রভাত ?”

প্রভাত মাথা নীচু করে রইলো।

মেজদার ঘরে গিয়ে প্রভাত যা দেখলে, তা’তে ও
অবাক বনে’ গেলো। মাঝুমের শরীরও আবার এত বলিষ্ঠ
হ’তে পারে কখনো ! দেয়ালে দেয়ালে সব বলিষ্ঠ লোকদের
ছবি টাঙানো। প্রভাত সেইদিকে এক দৃষ্টে চেয়ে রইলো।

অজয় বললে,—“জানিস্ প্রভাত, এগুলো কাদের ছবি ?”

প্রভাতের মুখটা ছাইয়ের মত সাদা হয়ে গেলো।
ও কাউকে চেনে না। কি করেই বা চিনবে ?—এক
ইঙ্গুল আর বাড়ী ছাড়া আর কোনোদিন ও কোনো
জায়গায় যায়নি। ইঙ্গুলের পাঠ্য বইয়ের ছবি ছাড়া
কোনো বইয়ের ছবি দেখেনি কোনোদিন।—কিন্তু প্রভাত
‘ফাষ্ট’বয়’ !

প্রভাত বললে,—“না।”

—“জানিসনে ? সে কি রে ! এ যে স্যাঙ্গের ছবি।

ବ୍ୟାକିମ୍ବିକ

ସ୍ୟାଣ୍ଡୋର ନାମ ଶୁଣିସି କଥନୋ ? ଆର ଏଟା ହଚ୍ଛେ— ‘ହେକେନ୍ ଶ୍ରିଧ୍’ ଏର ଛବି । ଏ ଦିକେ ଏଟା କାର ଜାନିସି ?— ତାଓ ଜାନିସିଲେ ? ଆରେ ଏଯେ ଆମାଦେର ନାମ-କରା ‘ଗୋବର’ ପାଲୋଯାନେର, ଆର ଏଟା ଗାମାର ।...ମେଜଦାର ଛବି ଦେଖେଛିସି ? ଏହି ଦେଖ—ଏହିଟେ ମେଜଦାର ଛବି । କି ଚମକାର ‘ମାସଳ’ ମେଜଦାର, ଦେଖେଛିସି ? ଆର ଐ ଦେଖ, ‘ଫାସ୍ କେସେର’ ଭେତର ମେଜଦାର ପାଓୟା ସବ ‘କାପ-ମେଡେଲ’ ସାଜାନୋ ରଯେଚେ ।”

ଅପର ଦିକେ ଦେଯାଲେ ଏକଟା ଭୟାନକ ରୋଗୀ ସାହେବ ଛେଲେର ଛବି ଝୁଲୁଚେ । ପ୍ରଭାତେର ଏକଟା ଛବି ତୁଳିଲେ ବୋଧକରି ତାର ଚାଇତେଓ ସବଲ ଦେଖାବେ ।

ପ୍ରଭାତ ବଲ୍ଲେ,—“ଏଟା କାର ଛବି ରେ ଅଜୟ ?” ଅଜୟ ଏକଟୁ ହାସିଲେ, ତାରପର ଆଙ୍ଗୁଳ ଦିଯେ ସ୍ୟାଣ୍ଡୋର ଛବିଟା ଦେଖିଯେ ବଲ୍ଲେ—“ଐ ଯେ ସ୍ୟାଣ୍ଡୋର ଛବି ଦେଖ୍‌ଛିସ—ଏଟା ଓରଇ ଛେଲେବେଳାକାର ଛବି ।”

—“ସତିୟ !”

ଅଜୟ ବଲ୍ଲେ,—“ହଁୟା ।”

ଏକି ଦେଖିଲେ ପ୍ରଭାତ ତାର ଚୋଥେର ସାମନେ ! ଓ ସେନ ଏକ ନତୁନ ପ୍ରଭାତ ହୟେ ଜମ୍ବ ନିଲେ । ତା’ର ବୁକେର ଭେତର

প্রভাত

বিদ্যুৎ চমকে উঠলো—নিষ্পত্তি চোখ ছ'টো তার উঠলো
জ'লে—শরীরের রক্ত তার হয়ে উঠলো গরম। এই
রোগাপটকা চেহারার ছেলেটা অত বড় তাগড়া জোয়ান
হয়েচে ! সে-ও মাঝুষ, প্রভাতও মাঝুষ। বাঁচতে হয়ত'
মাঝুষ হয়েই তাকে বাঁচতে হবে। জোড়াতালি দিয়ে কোনো-
মতে ছনিয়ায় টিঁকে থাকতে সে চায় না—কখ্খনো না !

প্রভাত বললে,—“তুই রোজ ব্যায়াম করিস অজয় ?”

অজয় বললে—“রোজ। একদিন পড়া না করলে
মেজদা কিছু বলে না ; কিন্তু ব্যায়াম না করলে—বাপ্‌রে—
তবে আর রক্ষে নেই !”

সন্ধ্যাবেলা প্রভাত বাড়ী ফিরলো। মা বললেন,—
“কই দেখি প্রভাত কেমন মেডেল ?”

বাবা বললেন,—“দেখি কি বই পেলি ?”

প্রভাত বললে মিটিং-এ সে যাইনি।

বাবা বললেন,—“কোথায় ছিলি তবে এতক্ষণ ?”

—“অজয়দের বাড়ী।”

—“অজয় ! সেই ছষ্টু বখা ছেলেটা ? ওর সাথে
মিশ্বতে আরম্ভ করেছিস !”

ବ୍ୟାକିଭିକି

ବାବା ଗେଲେନ ଭୟାନକ ଚ'ଟେ । ପିଟି ଖେଯେ ପ୍ରଭାତ ବିଛାନା ନିଲେ । ଏତ ରୋଗ ଶରୀରେ କି ଆର ପିଟି ସଯ କଥନୋ ! ଡାକ୍ତାରେର ଉପର ଡାକ୍ତାର ଏଲୋ । ଇନ୍ଜେକ୍ଶାନେର ଥୋଚାଯ ପ୍ରଭାତେର ହାତ ଦୁ'ଟେ ହ'ଲୋ ଅସାର, ଅବଶ । ଗେଲାସେ ଗେଲାସେ ଓସୁଧ ଖେଯେ ଜିବ ହୟେ ଗେଲ ଓର କାଲୋ ।

କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭାତକେ ବୀଚ୍ଛେ ହ'ବେ—ପ୍ରଭାତ ସେ କଥା ଭୋଲେନି—ସେମନି କରେ ବୈଚେଛିଲୋ ସ୍ତାଣ୍ଗୋ । ଦୁର୍ବଲ ଶରୀର ନିଯେ ରୋଜ ଭୋରେ ଉଠେ ପ୍ରଭାତ ବୁକ୍ଡନ୍ କରେ ବୈଠକ ଦେଇ । ଆଶାର ଆନନ୍ଦେ ଓର ବୁକେ ରଙ୍ଗ ନେଚେ ଓଠେ । ଓ ହବେ ସ୍ତାଣ୍ଗୋର ଚାଇତେଓ ପାଲୋଯାନ, ଗୋବର-ଗାମାର ଚାଇତେଓ ବଡ଼ ମଲ୍ଲବୀର । ଏଞ୍ଜିନେର ମତନ ଆନ୍ଦନେର ଜାଳା ବୁକେ ନିଯେ ଓ ଛୁଟିବେ । ସବାଇ ଭୟେ ଓକେ ରାଙ୍ଗା ଛେଡ଼େ ଦିଯେ ସରେ ଦୀଢ଼ାବେ । ଚଲନ୍ତ ଗାଡ଼ୀ ଥେକେ ଲାକିଯେ ପ'ଡ଼େ ମରୁତେ ଓ ଭୟ ପାଯ ନା କିନ୍ତୁ, ବିଛାନାୟ ଶ୍ରେ ଶ୍ରେ ତିଲେ ତିଲେ ମରୁତେ ଓ କିଛୁତେଇ ପାରବେ ନା ।

ଡାକ୍ତାର ପଡ଼ଲୋ ଫେଲ । ବାବା ଆବାର ଡାକଲେନ ବଦି । ପୁଷ୍ଟିକର ଓସୁଧ ଖେଯେ ନାକି ଓକେ ମୃତ୍ୟୁଜୟ କରୁତେ ହବେ !

ପ୍ରଭାତ ରୋଜ ଓସୁଧ ଫେଲେ ଦେଇ ଜାନାଲା ଦିଯେ ବାଇରେ । ବାବା ଭାବେନ ଓ ରୋଜ ଓସୁଧ ଥାଚେ ନିୟମ ମାଫିକ ।

ଦିନ ସାର ଆର ବାବା-ମା ଭାବେନ, ଓସୁଧ ଏବାର ତାଦେର ପ୍ରଭାତକେ ମୃତ୍ୟୁର ହାତ ଥେକେ ଫିରିଯେ ଆନ୍ତେ । ଏକ ବୋତଳ ଓସୁଧ ନିଃଶେଷ ହ'ଲେ ଅମ୍ବନି ଆର ଏକ ବୋତଳ ଆସେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭାତ ଜାନେ କୋନ୍ତ ଓସୁଧ ଓର ଶରୀରେ କାଜ କରିଛେ ।

ପ୍ରଭାତ ଆୟନାର କାହେ ଦୀଠିଯେ ନିଜେର ଚେହାରା ଦେଖେ ମନେ ମନେ ଭାବେ, ପାଞ୍ଜରେର ହାଡ଼ଗୁଲୋ ସେବ ଓର ଢାକା ପଡ଼ିଛେ । କିତେ ଦିଯେ ପ୍ରଭାତ ବୁକେର ଛାତି ମେପେ ଦେଖେ । ବୁକ୍ ଡ'ରେ ନିଃସାମ ନିଯେ ଓ ଭାବେ ଏବାରେ ସ୍ୟାଣ୍ଡୋର ବୁକେର ମତ ଓର ବୁକ୍ଟାଓ ଚାଙ୍ଗା ହୟେ ଚଲେଛେ ।

ପାଲିଯେ ପାଲିଯେ ପ୍ରଭାତ ‘ହାଇ-ଜାମ୍ପ’ ଦେଓୟା ଶେଖେ, ‘ଲଂଜାମ୍ପ’ ଦେଯ । ଚଲନ୍ତ ମୋଟାର ଦେଖିଲେ ଦୌଡ଼େ ତାର ସାଥେ ପାଲା ଦେଯ । ମା-ବାବା ଏର କିଛୁଇ ଜାନେନ ନା । ସେ ପ୍ରଭାତେର ପେଟେ ଏକଟା ସନ୍ଦେଶ ସହିତୋ ନା, ସେଇ ପ୍ରଭାତ ଲୁକିଯେ ଲୁକିଯେ ମୁଠୋ ମୁଠୋ ଆଦା-ଛୋଲା ଥାଯ ।

বাড়িমুক্তি

সেদিন বাবা-মা বাড়ীতে নেই। সুযোগ পেয়ে প্রভাত পেলো অজয়দের বাড়ী। প্রভাত দেখলে, অজয়ের মেজদা আয়নার কাছে দাঢ়িয়ে ডাস্তেল ভাঁজচে। কি চমৎকার তার দেহের গড়ন ! অনেকক্ষণ ধরে দাঢ়িয়ে দাঢ়িয়ে প্রভাত দেখলে। তা'র শিরায় শিরায় ঘেন রক্ত লেচে উঠলো ।

প্রভাতের যে কয়েকটা টাকা ছিল, তাই দিয়ে ও সেই দিনই 'কার-নবিশের' দোকান থেকে এক জোড়া 'প্রিং' ডাস্তেল কিনে নিয়ে এলো। পাছে ধরা প'ড়ে বাবার কাছে বকুনি খেতে হয়, তাই লুকিয়ে লুকিয়ে ও ছ'বেলা ডাস্তেল ভাঁজে ।

একবছর পর আবার ইঙ্গুলে 'প্রাইজ-ডিস্ট্রিবিউশান'-মিটিং। হাস্তে হাস্তে প্রভাত সোনার মেডেল বুকে ছলিয়ে বাড়ী এলো ।

সাতদিন পর 'স্পোর্টস' হ'লো। প্রভাত হ'লো ফাষ্ট, আর অজয় হ'লো সেকেণ্ট ।

অজয়ের সাথে গলাগলি ক'রে প্রভাত পুরস্কার নিলে ঝপোর 'কাপ' ।

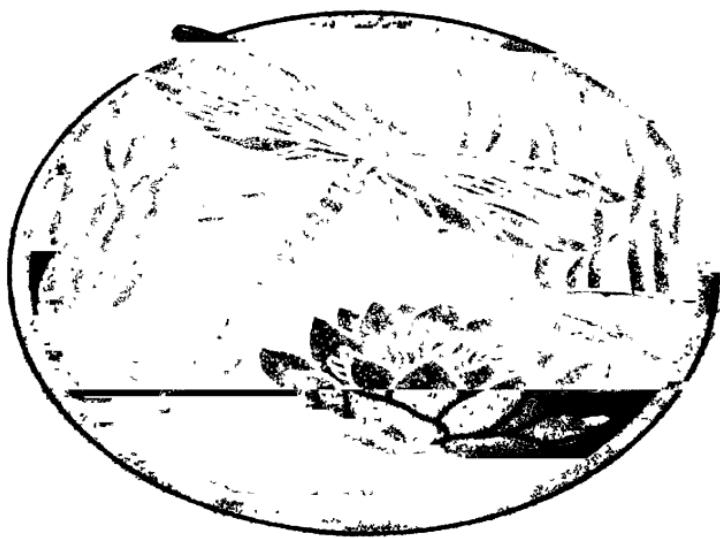
প্রভাত

বাড়ী এসে প্রভাত মাকে অণাম করলে। ‘কাপ’ টা
মার হাতে দিয়ে হেসে বললে—“আজ ইঙ্গুলের স্পোর্টস
—ফাষ্ট হয়েছি মা !”

মা প্রভাতের দিকে চেয়ে থাকেন, দেখেন সেদিনের মতন
ওর চোখে আজ আর জল নেই—সমুদ্রের মতো গভীর
নীলাভ ওর চোখ, সূস্থমুষ্ঠাম দেহ। রোগের হাত থেকে
আজ ও ছাড়া পেয়েচে। মেঘের পর সোনার রৌদ্রভরা
স্বচ্ছ নীল আকাশের মতো নির্শল হাসিতে ওর মুখচোখ
ভরে গেছে। এত স্বাস্থ্য, এত কাষ্টি প্রভাতকে কে
দিলে !

প্রভাতের বাবা একদিন প্রভাতের মার কাছে কবিরাজ
মশাইয়ের ওযুধের তারিফ করুছিলেন, প্রভাত শুন্তে পেয়ে
বললে,—“কবিরাজ মশাই-এর ওযুধ তো ভালই, কিন্তু বাবা,
ব্যায়ামটা তাঁর চাইতেও ভাল। তাই ওযুধ আমি একটুও
থাইনি—সব চেলে চেলে ফেলে দিয়েচি।

বাবার চোখের স্মৃথি থেকে যেন একটা কুয়াসার পর্দা
স'রে গেল।

মা

তেলুর মা নেই ;—মাকে ভাল ক'রে বোৰ্বাৰ
আগেই মা'র ডাক পড়েছিলো কোন্ শুদ্ধৱের ওপার থেকে ।

ও মাঝে মাঝে ওর মা'র অভাব বুৰ্জতে পারে । ওৱ
খেলার সাথীদেৱ সবাৱই মা আছে, তবে ওৱ মা কোথায়
গেল ? ওৱ মনে সেই প্ৰশ্নটাই বাব বাব ওঠে—ও ছুটে
গিয়ে বাবাকে জিজ্ঞেস কৰে ; কিন্তু জিবাৰ পায় না ।

ওৱ বাবা ওকে বুকে জড়িয়ে ধ'ৰে, শুধু জানালাটা দিয়ে
আকাশেৱ পানে পাগলেৱ মত বেহ্স হ'য়ে চেয়ে থাকে ।
ও আবাৰ জিজ্ঞেস কৱলে ওৱ বাবা চমুকে ওঠে—কি কইতে
চায়, কিন্তু গলা দিয়ে তাৰ কথা বেৱোয় না ।

ସେଦିନ ଭେଲୁର ଛୋଡ଼ଦି ଏସେହେ ପେଶୋଯାର୍” ଥିକେ, ଓ ର
ଜ୍ଞାନ ହବାର ପର ଏହି ପ୍ରଥମ ।

ଏହି ସେଇ ଛୋଡ଼ଦି, ଯେ ଓ ର ଜଣେ କତ ବାଦାମ, କତ
କିସମିସ, କତ ଆଙ୍ଗୁରି ନା ପାଠିଯେ ଦିତୋ । ଏହି ଛୋଡ଼ଦିର
କଥାଇ ନା ଓ ଓ ର ମହାପାଠିଦେର କାହେ କତ ଗଲ୍ଲ କରେଛେ; କତ-
ଦିନ କତ ନତୁନ କ’ରେ ଭେବେଛେ; କତ ରଙ୍ଗିନ୍ ହୟେଇ ନା ଓ ର
ଅଚେନା ଅଜ୍ଞାନା ଛୋଡ଼ଦିର ଭାଲବାସାଟିକୁ ପାହାଡ଼ ଡିଙ୍ଗିଯେ,
ନଦୀ ପାର ହୟେ ଏସେ ଓ ର ଛୋଟ୍ ମନେର ରାଙ୍ଗେ ବାସା ବେଁଧେଛେ !
—ଆଜ ସେଇ କତ ଆଦରେର ଛୋଡ଼ଦି ଏସେହେ; ଆର ଓ କିନା
ମନମରା ହ’ଯେ ଗାଲ ଫୁଲିଯେ ଅଭିମାନ କ’ରେ ସରେର ଏକ କୋଣେ
ଚୁପଟି କ’ରେ ବସେ ରଯେଛେ !

ଭେଲୁ ଏତ ଅଭିମାନ କିମେର ଜଣେ ?

ଛୋଡ଼ଦି ଖୁଁଜେ ଖୁଁଜେ ହୟରାନ । “ଭେଲୁ ! ଭେଲୁ ! ଓ
ଭେଲୁ ! କୋଥାଯ ଗେଲି ?”—କତ ଯେ ଡାକାଡାକି ତବୁ ଓ ର
ସାଡ଼ା ନେଇ ।

ତାରପର ଓ ର ଛୋଡ଼ଦି ସଥନ କାନାମାଛି ଖେଳାର ଚୋରେର
ମତନ ଓକେ ଧ’ରେ ଫେଲିଲୋ, ଓ ହାତ ଛାଡ଼ିଯେ ନିଯେ ବଲେ କିନା
—“ସାଓ, ତୁ ଯି ଭାରି ଦୁଷ୍ଟ ! କେବଳ ଏତଦିନ ଆମାଯ ଚିଠିତେ
ଫାକି ଦିଯେଚୋ ।”

বালবাজার পুর্ণিমা
 তারক সংখ্যা ২৪১০৫
 পর্যাপ্ত পঞ্চম সংখ্যা।
 পারগ্রহণের তারিখ ০২। ১। ১২০৭।

আ।

ছোড়দি আদির করে ছেন্ট্ৰুল্টেন্ডুড়া চুলগুলোতে হাত
বুলিয়ে গালে চুমু খেয়ে বলে—“মন্দী আমার ! তোৱ
জত্তে কত খাবার, খেলনা, কত গল্পের বই এনেছি দেখ্ৰি
আয় !”

ও সে কথায় ভোলে না, বলে—“ও আমি চাই না—
আগে বল মা-মণি কোথায় গেছে ?”

ছোড়দির ডাগৰ ডাগৰ চোখছটো ছল ছল করে ওঠে,
লুকিয়ে চোখ মুছে ফেলে বালে—“মা-মণি গেছে তীর্থে;
তা তুই জানিস্ না বুঝি ? মা কি আৱ তোকে ফেলে
থাক্কতে পারে ? তীর্থ শেষ হ'লেই ফিরে আসবে !”

ভেলু বলে—“না, মা-মণিকে তুমি চিঠি লিখে দাও,
আজই চলে আশুক—নয়তো ঠিকানা বলে দাও, আমি
নিজেই চিঠি লিখে দি। হ'লেই বা আমার হাতের লেখা
খারাপ, তা’ বলে কি মা-মণিকে চিঠি দেবোনা ?”

ছোড়দি বলে—“আচ্ছা আমি কালই তার করে দেবো ;
না আসে তো আমি নিজেই গিয়ে নিয়ে আসবো, চল তোৱ
সব জিনিষ নিবি !”

মাস ছাই থেকে, ছোড়দি একদিন চলে গেল। ভেলু
চুমু থেকে উঠে ওৱ দিদিকে থোঁজে। ছাদে, উঠোনে,

ବ୍ୟାକିଭିକି

ରାଜ୍ଯାଘରେ, ଆନାଚେ-କାନାଚେ, କୋଥାଏ ଓର ହୋଡ଼ି ନେଇ—
ଶୁଦ୍ଧ ଶୃଙ୍ଖ ସରଗୁଲୋ ଥାଏ ଥାଏ କରେ ଯେନ ଓକେ ଗିଲ୍ଲତେ ଆସେ ।

ଓ ଓର ଧାଇ-ମାକେ ଜିଜ୍ଞେସ କରେ । ଧାଇ ମା ବଲେ,
“ଦିଦିମଣି ଚଲେ ଗେଛେ ପେଶୋଯାରେ ।” ମନ ଭାର କ’ରେ ଓ
ବସେ ଥାକେ—ଭାବେ, ଏମନ ବାଡ଼ିତେବେ ଆବାର ମାମୁଷ ଥାକେ ?
ମା ଗେଛେ ତୀର୍ଥେ, ଦିଦି ଗେଛେ ପେଶୋଯାରେ ତୋ ଓ ଥାକୁବେ
କା’କେ ନିଯେ !

ଓର ଆର ଦିନ କାଟିଲେ ଚାଯ ନା । ସମୟ-ମତ ନାଓଯା ନେଇ
ଥାଓଯା ନେଇ, ଓ ଶୁଦ୍ଧ ବସେ ବସେ କି ଯେନ ଭାବେ । ପଡ଼ିଲେ
ବସେ ଆନମନା ହୟେ ବଇଯେର ପାତା ହାରିଯେ ଫେଲେ । ସବାର
ସାଥେ ଓ ଖେଳାଧୂଲୋ କରତେ ଯାଯା ; କିନ୍ତୁ ସବ କିଛିତେଇ ଓର
ଯେ କି ଏକଟା ଅଭାବ, ଓ ତା ବୁଝିଲେ ପାରେ ନା । ଘୁମୋତେ
ଗିଯେ ସବ ବାଜେ ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖେ ଓର ସୁମ ଭେଙ୍ଗେ ଥାଯ ମାବ ରାତେ ।

ଭେଲୁର ବାବା ଓକେ ସବ ସମୟ ଚୋଥେ ଚୋଥେ ରାଖେ ; କତ
ଆଦର କତ ଯତ୍ନ କରେ, ତବୁ ଓ ଓର ମୁଖେ ହାସି ନେଇ ।

ସେଦିନ ଓର ବାବା ଓକେ ନିଯେ ଓଦେର ଗାଁଯେର ନୀଚେ—ଛୋଟି
ନଦୀ ଶୀତଳାର ଧାରେ—ବେଡ଼ାତେ ଗେଛେ । ଓ ଚେଯେ ଦେଖେ,
ଟେଉଗୁଲୋ ସେନ ହାତଛାନି ଦିଯେ ଓକେ ଡାକିଛେ ନା ? ଆକାଶେର
ପାନେ ତେଯେ ଦେଖେ, ଆକାଶେର ମନେ ସୁଖ ନେଇ—ଗାହେର ଦିକେ

চেয়ে দেখে দিনের শেষে পাখীরা সব ফিরে এসেচে, কিন্তু
আজ তাদের মুখে মিষ্টি কলরব নেই—সূর্যোর পানে চেয়ে
দেখে বিদায় ব্যথায় তার মুখ রাঙা হয়ে ওঠেনি—কেমন যেন
ফ্যাকাসে হয়ে গেছে। আজ ওর হ'ল কি ? এই যে চারি-
দিকে ওর সব মূক বঙ্গুরা, ওরা অমন করে আজ ওকে ভেংচি
কাটচে কিসের জন্যে ?

ওর জীবনে ও কি একটু প্রাণ খুলে হাস্তেও পাবে
না ?—নাইবা পেলো হাস্তে, কিন্তু তাই বলে কি ও একটু
কাদতেও পাবে না ?—যেখানে হাসি নেই, কাঙ্গা নেই,
সেখানে ও বাঁচ্বে কি ক'রে ? ওকে কি কেউ একটু
কাদতেও শেখায়নি ? তবে আর ঘড়ির মত মুচ্ছে মুচ্ছে
দম দিয়ে বুকের ভেতর ধূক ধূক করে ঘন্টা চালিয়ে লাভ কি ?

ওর মা-যে তৌরে গেছে, সে যদি ঐ দূরের ছোট্ট
পালতোলা মৌকো ক'রে ফিরেই আসে তো ও আঙ্গুদে
আটখানা হয়ে হাস্বে কেমন ক'রে ?—তা কি ও পারবে ?

ভেলু ওর বাবার মুখের পানে তাকায়—মনে হয় ওর
বাবার চোখছটো যেন সেই নদীর ধারে কাকে খুঁজে বেড়ায়।

ফেরার পথে ওর বাবা ওকে একটা বকুলগাছ দেখিয়ে
দিয়ে বললে—“নমস্কার কর ভেলু—এই যে এইখানে, এই

ବ୍ୟାକିକିରିକି

ବକୁଳତଳାର ସାଟେ ଆଜଓ ତୋର ମାଝେର ପାଯେର ଧୂଲୋ
ମାଟିତେ ମିଶେ ରହେଛେ । ତୋର ଛୋଡ଼ଦି ବଲ୍ଛିଲୋ ନା ଯେ
ତୋର ମା-ମଣି ତୌରେ ଗେଛେ ?—ସେ ଏହି ସାଟ ଥେକେଇ
ନୌକୋତେ ଶିତଳା ପାଡ଼ି ଦିଯେଛେ—ନମ୍ବାର କର ।”

ଭେଲୁ ଓର ବାବାର ବୁକେର ମଧ୍ୟେ ମିଶେ ଗିଯେ ବଲେ—“ହଁଆ
ବାବା, ସତି ?—ତା ତୁମି ଏତଦିନ ଆମାଯ୍ୟ ବଲୋନି କେନ ?
ଆମି ଯେ ଏଖାନେ ରୋଜ ମକାଲେ ବକୁଳଫୁଲ କୁଡ଼ୋତେ ଆସି ।”

ଭେଲୁ ସେଇଖାନକାର ଧୂଲୋ ଓର କପାଲେ ଛୁଇଯେ ବଲେ, “କିନ୍ତୁ
ମା-ମଣି ଫିରେ ଆସିବେ କବେ ବାବା ?—ମା-ମଣି କି ଆମାଦେର
ଭୁଲେ ଗେଛେ ?”

ଭେଲୁର ବାବାର ହୃଦୟ ଜଳେ ଝାପ୍‌ସା ହେଁ ଆସେ, ଓକେ
ବୁକେର ଭେତର ଜଡ଼ିଯେ ଧରେ ଗୁମ୍ରେ ଗୁମ୍ରେ କୋଦେ ।

ଭେଲୁର ମା ଭେଲୁକେ ଭୁଲେ ଗେଛେ ବଲେ ଭେଲୁ କି ତାର
ମା-ମଣିକେ ଭୁଲ୍ତେ ପାରେ ?—ଓର ଶିରାଯ ଶିରାଯ ଯେ ମାଝେର
ରଙ୍ଗେରଇ ଚେଟ ବହିଚେ ।

ଓ ରୋଜ ବିକେଲେ ଏସେ ସେଇ ବକୁଳତଳାଯ ବସେ ଥାକେ ।
ମାଲା ଗେଁଥେ ଓର ମାର ଉଦ୍ଦେଶେ ଜଳେ ଭାସିଯେ ଦେଇ । ଓ ବସେ
ବସେ ଶୁଦ୍ଧି ଭାବେ ଏମନି ଏକଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାଯ ହୟତୋ ଓର ମା-ମଣି
ଆସିବେ । ସେଇ ଦିନଟିର ଆଶାଯ ଆଶାଯ ଓର ଦିନ କେଟେ ଚଲେ ।

ଆ

ସେଦିନ ବିଜୟାଦଶମୀ—ମରାଇ ସରେ ଫିରେ ମା ବାବାକେ
ପ୍ରଗାମ କରିବେ ; କିନ୍ତୁ ଭେଲୁ ଆଜ ପ୍ରଗାମ କରିବେ କାକେ ?—
କେ ଆଜ ଓକେ ଲଙ୍ଘୌଟି ବ'ଳେ ବୁକେ ତୁଲେ ନେବେ ?

ଆଜକେ ମାଯେର ଅଭାବଟା ଓ ସାରା ବୁକ ଦିଯେ ଅଛୁଭ୍ବ
କରିଲେ—ମାର କଥା ମନେ ପଡ଼ିତେଇ ଓ ଛୁଟିଲୋ ସେଇ ବକୁଳତଳାର
ସାଟେ । ଆଜ ଏମନ ଦିନେଓ ସଦି ଓର ମା ଫିରେ ନା ଆସେ ତୋ
ମେ ଆର ମା କିମେର ?

ନଦୀର ବୁକେ ଛୋଟି ଚେଉଗୁଲୋର ଦୋଲାର ତାଲେ ତାଲେ ପାଲ
ତୁଲେ ନାଚିତେ ନାଚିତେ ନୌକୋ ଚଲେ, ଭେଲୁ ଭାବେ ଐ ବୁଝି ତାର
ମା-ମଣି ଆସିଛେ । ଆଶାଯ ବୁକ ବେଁଧେ ଓ ନୌକୋର ଦିକେ
ଚେଯେ ଥାକେ—ନୌକୋ ପାଢ଼େ ଭେଡ଼େ ନା, ଜଳ ସୁଲିଯେ ଫେନିଯେ
ମାର୍ବ-ଦରିଯା ଦିଯେ ଚଲେ ଯାଯ ।

ଚେଯେ ଚେଯେ ସନ୍ଧା ହିଲ—ସନ୍ଧା ପେରିଯେ ରାତ ହିଲ,
ତବୁଓ ଓର ମା ଏଲୋ ନା ।

ମାଯେର ଉପର ଅଭିମାନ କ'ରେ ଓ ଫିରେ ଚଲିଲୋ ଏକଳା
ପଥେ । ଚଲିତେ ଚଲିତେ ଓର କେମନ ଭୟ ଭୟ ଟେକିଲୋ ।
ଏକଟି ସେତେଇ ଓର କାନେ ଏଲୋ ଠିକ ବାଞ୍ଚିର ଶୁରେର ମତୋଇ
କରନ ଏକଟା କାନ୍ଦାର ରେଶ ।

—ଏମନ ଦିନେଓ ଆବାର ମାନ୍ଦୁଷେ କାନ୍ଦେ !

ବ୍ୟାକିଭିକ୍

ତେଲୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଶୁଣି—ମେଯେଲୀ ଶୁରେ କେ ବିନିଯେ ବିନିଯେ
କୀଦିଚେ—ମେ କୀ ବୁକ-ଫାଟା କାହା !—“ରାଜୁ ! ରାଜୁ ! ତୁହି
ଆମାଯ ଫେଲେ କୋଥାଯ ଗେଲି ବାବା !”

ତେଲୁର ବୁକଟା ଛର ଛର କରେ କେପେ ଉଠିଲୋ—ତବେ କି ରାଜୁ
ନେଇ ?—ରାଜୁକେ ଯେ ଓ କତ ଭାଲବାସିତୋ, ସେଇ ରାଜୁ ନେଇ,
ମେ କି ହୟ ?—ତବେ ଓ ଖେଲବେ କାର ସାଥେ ? ଭାବିତେଇ ଓର ଛ’-
ଚୋଖ ଛାପିଯେ ଜଳ ଏଲୋ । ଓ ଭେଟ ଭେଟ କରେ କେଂଦେ ଉଠିଲୋ !

ତେଲୁର କାହାଯ ବୁଝି ରାଜୁର ମା'ର ଚମକ ଭାଙ୍ଗିଲୋ । ଛୁଟେ

ଗିଯେ ଓକେ ବୁକେ
ଜଡ଼ିଯେ ଧରେ
ବଲିଲୋ — “ଷାଟ
ଆମାର ହଃଖିନୀର
ବୁକଜୋଡ଼ା ଧନ,
ତୋକେ ବୁକେ ତୁଲେ
ଦେବାର ଜଣେଇ କି
ରାଜୁ ଆଜ ହାସିତେ
ହାସିତେ ବିଦାର
ନିଯେଚେ ? — ହଃଖ

କିମେର ବାବା !”

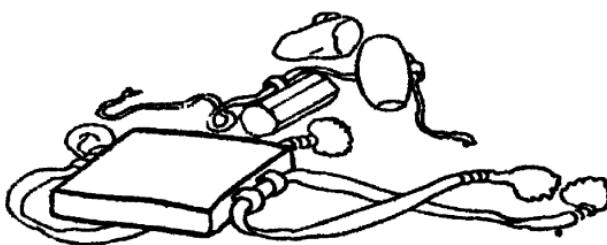

চোখের জলের ঝাপসা পর্দা ভেদ করে ভেঙ্গু তার
মায়ের মুখখানা পরিষ্কার দেখতে পেলো না, কিন্তু সমস্ত
শরীর দিয়ে, সমস্ত প্রাণ দিয়ে আজ যেন ও মায়ের অপূর্ব
ভালবাসা অমুভব করলে ; এমন মিষ্টি ক'রে তো কেউ ওকে
আর কোনদিন ভালবাসে নি ; ওর ছোড়দিও না—বাবা-ও
না।

ରକ୍ଷା କରିବ

✓✓✓

২৫। -৮৮

সমর যেদিন প্রথম চোখ মেলে চাইলো, সেদিন
আকাশের মনে তেমন শুণি ছিল না মোটেই—মন-মরা
হয়ে, গাল ফুলিয়ে, আকাশ শুধুই গুম্বরে গুম্বরে কাদছিলো।

পথ ঘাট ভিজে, সং্যাতসেঁতে গঙ্কে বাতাস উঠেছিলো
ত'রে। সেই যে এঁদো পচা দিনে সমর প্রথম চোখ
মেলে চাইলো, ও আর আলোর মুখ দেখলো না। সর্বি আর
জ্বর, কফ আর ‘ব্রহ্মাটিস’ বুকের পাঁজরগুলো ওর উঠল
ফুটে। ওষুধ আর মালিশ, ‘ফ্লানেল’ আর সেক্স লিখে
দিল বিধিলিপি ওর কপালে।

সোপার হারের পরিবর্ণে সমুর গলায় ঝুললো রক্ষাকবচের
মালা। কড়লিভার অয়েল আর সিরাপ বাকস খেয়ে

ବ୍ୟାଙ୍ଗମିକ

ଖେଯେ ଓର କଣ୍ଠ ହୟେ ଉଠିଲୋ ନୀଳ, ଜିବ ହୟେ ପେଲ କାଳଚେ ।

ପାଯେ ଉଲେର ମୋଜା, ଗାୟେ ପୁରୁ ଗରମ ଜୀମା, ମାଥାଯ ଗରମ ଟୁପୀ, ସର୍ପର ମତନ ଅଷ୍ଟପହର ରାଖିଲୋ ଓକେ ସିରେ —ଉଲେର ବର୍ଷ ପ'ରେ ଓକେ ସାରାଜୀବନ ଧ'ରେ କଫ୍ ଆର ସର୍ଦିର ସାଥେ ନାକି ଲଡ଼ିତେ ହବେ ।

ଏକଟା ଟିକ୍ଟିକି ବଲିଲେଓ ଖୁବ ଅନ୍ଧାଯ ବଲା ହୟ ନା ! ସେଇ ସମ୍ମ ଏକଦିନ ଅନେକ କଟେ ମାଟିର ଉପର ଦୀଡ଼ାଲୋ । ଜାନାଳାର କ୍ଵାକୁ ଦିଯେ ସମ୍ମ ରାନ୍ତାର ପାନେ ଚେଯେ ଥାକେ । ବସେ ବସେ ଓର ଆର କାଜ ନେଇ । ଦିନେର ପର ଦିନ ଐ ଜାନାଲାଟୁକୁ ଲଙ୍ଘନ କରେଇ ଓ ବଡ଼ ହୟେ ଚଲେଚେ । ଐଟୁକୁ ଯେନ ଓର ଶକ୍ତି, ଐଟୁକୁଇ ଯେନ ଓର ପ୍ରାଣ ।

ଜାନାଲା ଖୁଲେ ଦିଲେ ଓର ଚୋଥେର ପାତା ଖୋଲେ, ଜାନାଲା ବନ୍ଧ କରେ ଦିଲେ ଆପନିଇ ଆବାର ଓର ଚୋଥେର ପାତା ବୁଁଜେ ଆସେ । ଜାନାଲା ଦିଯେ ଯତ୍ନୁକୁ ଆକାଶ, ଯତ୍ନୁକୁ ପଥ, ଯତ୍ନୁକୁ ଜାଯଗା ଦେଖା ଯାଇ, ସେଇଟୁକୁଇ ଓର ସ୍ଵପନ-ରାଜ୍ୟ । ତାର ବାଇରେ ଯେ ଆର କିଛୁ ଆଛେ, ତା ଓ ଜାନେଓ ନା, ଭାବତେଓ ପାରେ ନା ।

ଜାନାଲାଯ ଦୀଡ଼ିଯେ ଆପନିମନେ ସମ୍ମ ରାନ୍ତାର ଲୋକେର ସାଥେ ବନ୍ଧୁତ୍ବ ପାତାଯ, ହାତ ଗଲିଯେ ଓ ତାଦେର ଧରତେ ଚାଯ ।

କିନ୍ତୁ ସାର୍ଦ୍ଦି-ଆଟା ଜାନାଲାର ବାଇରେ ଓର ହାତ ଗଲିଯେ ଦେବାର ହକୁମ ନେଇ, ଶକ୍ତିଓ ନେଇ । ଏକଟୁ ସଦି ବାତାସ ବୟ, ଏକଟୁ ସଦି ଠାଣ୍ଡା ଲାଗେ, ମାର କଡ଼ା ହକୁମେ ତାଇ ଜାନାଲାର ସାର୍ଦ୍ଦି ଝୁପ ଦିଯେ ଆଟା ।

ଗଲାଯ, ହାତେ, କୋମରେ, ସମ୍ବନ୍ଧ ଦେହ ଜୁଡ଼େ ଓର ଛୋଟଖାଟୌ ଏକଟା ମାତ୍ତଳୀର ପ୍ରଦର୍ଶନୀ । ଦିନେର ପର ଦିନ ସଂଖ୍ୟାୟ ମେଗୁଲୋ ବାଡ଼ଚେ ବଈ କମ୍ବେ ନା । ମୋଣା, ରାପୋ, ପେତଳ, ତାମା, ଦଙ୍ଗା, କାସା, କୋନ ଧାତୁଇ ବାଦ ଯାଇ ନି । ଜୋକେର ମତମ ତାରା ସେଇ ଓର ଗା ଥେକେ ରଙ୍ଗ ଚୁଷେ ଥାଚେ ।

ମାତ୍ତଳୀର ଭାବେ ଓର ମେରଦଣ୍ଡ ଗେଛେ ବୈକେ । ରୋଗେ ଭୁଗେ ଭୁଗେ ଓ ହୟେ ଗେଛେ ଏକଟା ଜୋକେର ମତନ ଲିକ୍ଷିଲିକେ ।

ଅତି କଷ୍ଟ ହ'ାତେ ଜାନାଲାର ଛଟୌ ଶିକ ଧରେ ସମ୍ମ ଦାଡ଼ିଯେ ଦାଡ଼ିଯେ ରାନ୍ତାର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖେ । ରାନ୍ତା ଦିଯେ କୋନ୍‌ ଦିନ କ'ଟା ଫିରିଓୟାଲା ଯାଇ ଓର ତା ମୁଖ୍ୟ ହୟେ ଗେଛେ । ପାଡ଼ାର ଛେଲେରା ଏସେ ତାଦେର କାହିଁ ଥେକେ ଚାନାଚୁର, ଲଜ୍ଜଞ୍ଜୁସ କତ କି କିନେ ଥାଇ—ମୁଁ ଶୁଦ୍ଧ ଚେଯେ ଚେଯେ ଦେଖେ । ଏକଟା ପଯସା ଦିଯେ ଓର ଏକ ପଯସାର ଲଜ୍ଜଞ୍ଜୁସ କିନେ ଥାବାର ଉପାୟ ନେଇ । ଦୋତଲାର ଅତ୍ରକୁ ସରଟାତେ ଓ ବନ୍ଦୀ ।

—“ମା, ଏକ ପଯସାର ଚାନାଚୁର ଥିଲେ ଥାଇ ?” ଅମନି

ବ୍ୟାକିତିବ୍ୟାକି

ମା ଚୋଥ ରାଙ୍ଗିଯେ ବଲେନ, “ସର୍ବନାଶ, ଓ ଖେଳେ ପେଟ କେପେ
ମରେ ଯାବି ସେ ରେ !”

—“ମା ଜାନାଲାଟା ଏକଟୁ ଖୁଲି ?” ମା ଅମ୍ଭି ହ'ଚୋଥ
କପାଳେ ତୁଲେ ବଲେନ, “ଓରେ ବାବା ! ଠାଙ୍ଗା ଲାଗ୍ବେ ସେ !”

—“ମାହୁଲୀଟା ଏକଟୁ ତୁଲେ ନେଓ ମା, ଗଲାଯ ବଡ଼ ଲାଗ୍ଚେ ।”

ଧରକ୍ ଦିଯେ ମା ବଲେନ, “ନା ନା, ଜର ଆସିବେ !”

ଯା-କିଛୁଇ ଓ କରତେ ଯାବେ ତାତେଇ ମାନା । ଓର ଜ୍ଞାନ
ହରାର ପର ଥେକେ ‘ଆଛା’ କଥାଟା ଓ କୋନୋ ଦିନ ଶୁଣେଚେ
ବ'ଲେ ଓର ମନେ ପଡ଼େ ନା । ଶୁଧୁ ଏକଟା ‘ନା’ ଶୋନବାର
ଜଞ୍ଜେଇ ସେନ ସମ୍ମର ଜମ୍ବ ହେୟେଚେ ।

ରୋଜ ଗାଡ଼ୀ କ'ରେ ସମରକେ ଇଞ୍ଚୁଲେ ନିଯେ ସାଯ ବାଡ଼ୀର
କୋଚମ୍ୟାନ ; ଛୁଟିର ପର ଆବାର ଠିକ ତେମ୍ଭି ବାଡ଼ୀ ନିଯେ
ଆସେ । ବାବାର ହକୁମ, ଓ ସେନ କୋଥାଓ ଛୁଟୋଛୁଟି କରିତେ
ନା ପାରେ । ଶରୀରେର ଏକଟା ଶିରାଯ ସଦି ଏକଟୁ ଆଘାତ ପାଇଁ
ତବେ ସେ ଆର ଓକେ ବୀଚାନୋ ଯାବେ ନା ।

ଇଞ୍ଚୁଲେ ସାନ୍ତୋଷ ଆର ଆସା ଏଇଟୁକୁ ସମୟ ସମ୍ମର ସେନ
କତ କାମ୍ୟ । ସାରାଦିନେ କଥନ ସେଇ ସମୟଟୁକୁ ଆସିବେ ତାରଇ
ପ୍ରତୀକ୍ଷାଯ ଓ ସତ୍ତ୍ଵର କ୍ଷାଟା ଧ'ରେ ବସେ ବସେ ସମୟ ଶୁଣେ ଚଲେ ।
ଶୁଲ ଫେରା ପଥେ ଓଦେର ଗାଡ଼ୀଟା ସେ ପାର୍କେର ଧାର ଦିଯେ ସୁରେ

ଆସେ ଓର କେବଳଇ ଇଛେ ହୟ ଏକଟିବାର ସେବାନେ ନେମେ ପଡ଼େ, ବାଗାନେର ଛୋଟ ଛୋଟ ଛେଲେ ମେଘେଦେର ସାଥେ ଛୁଟୋଛୁଟି କ'ରେ ଏକଟୁ ଖେଳେ ନେଯ । କିନ୍ତୁ ସେ କଥା ଭାବତେଓ ଓର ବୁକ୍ଟା କେପେ ଓଠେ । ଛର୍ବଳ ଶରୀର, ମାଧ୍ୟାଟା ବୈଁ ବୈଁ କରେ ଘୂର୍ଣ୍ଣତେ ଝୁରୁ କ'ରେ ଦେଇ । ଚୋଥ ବୁଁଜେ ସମ୍ମ ଗାଡ଼ୀର ଗଦିର ଉପର ଶୁଯେ ପଡ଼େ । ଏତ ଛର୍ବଳ ଏତ ରୋଗା ଓ !

କିନ୍ତୁ ଏମନି କରେ କଯେଦ ଖେଟେ ମାହୁସ କ'ଦିନଇ ବା ବୀଚତେ ପାରେ ! ସମୁର ମନେର ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛାଇ ଯେନ ଓକେ ଦିନ ଦିଲ ଏକଟୁ ଏକଟୁ କରେ ଶକ୍ତି ଦିଲୋ । ସାହସ କ'ରେ ଓ ସେଦିନ ମୋଡ଼ ଘୂର୍ଣ୍ଣତେଇ ଗାଡ଼ୀ ଥେକେ ପାର୍କେର ଧାରେ ନେମେ ପଡ଼ିଲୋ ।

ପାର୍କେ ଯାଓୟା ଓର ଆର ହ'ଲ ନା । କୋଚୋଯାନେର ଉତ୍ତରମୁଣ୍ଡି ଆର ଚୋଥ ରାଙ୍ଗାନି ଓର ଶତ ଇଚ୍ଛାକେ ଏଇ ଖାନେଇ ନିର୍ମୂଳ କରେ ଦିଲୋ ।

ଖେଲିତେ ଓ ପାରିଲୋ ନା—କୋନ୍ ଦିନଇ : ବା ଓ ଖେଲିତେ ପେଯେଚେ, କଡ଼ା ଶାସନେର ହାତ ଥେକେ କୋନ୍ ଦିନଇ ବା ଏକଟି ମୁହଁରେର ଜଣେ ଛାଡ଼ା ପେଯେଚେ ! ତାତେଓ ଓର ଛାନ୍ତି ନେଇ ; କିନ୍ତୁ ଏକଟା କୋଚୋଯାନେର ହକୁମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓକେ ତାମିଲ କରତେ ହବେ ଏତ ବଡ଼ ଅପମାନ ସମ୍ମ ସହିତେ ପାରଲେ ନା । ଗାଡ଼ୀର ଭେତର ବସେ ଓ ଶୁଧୁ ଅଭିମାନେ କୀଦିତେ ଲାଗିଲୋ ।

ବିଜ୍ଞାନିକାଙ୍କ

ବାଡ଼ୀ ଏସେ ସମର ମୁଖ ଭାର କରେ ଜାନାଲା ଧରେ ଦୀପିଯେ ରହିଲ । ଏତ ବଡ ଅପମାନେର ଜଣେ ସାମାଜି ଏକଟା ପ୍ରତିବାଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରୁଥେ ପାରିଲେ ନା ।

ମୁହଁରେ ରାଷ୍ଟାର ଜନଶ୍ରୋତେର ମଧ୍ୟେ ଓ ନିଜେକେ ଫେଲିଲେ ହାରିଯେ । ତମ୍ଭୟ ହେଁ ଓ ରାଷ୍ଟାର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିତେ ଲାଗିଲୋ । ଏ ଛନିଯାଯ ଓର ସବ ଚାଇତେ ବଡ ବନ୍ଧୁ ଐ ରାଷ୍ଟାଟୁକୁ । ଏଇଟୁକୁକେଉ ଯଦି ଓର ଚୋଥେର ଆଡ଼ାଳ କରା ଯାଯ ତବେ ଶତ ମାତ୍ରଲୀ, ଶତ ରକ୍ଷାକବଚେର କ୍ଷମତାଓ ନେଇ ଯେ ଓକେ ବୁଚିଯେ ରାଥେ ।

ବାସ, ଟ୍ରୀମ, ମୋଟର, ଗାଡ଼ୀ ଘୋଡ଼ା, ସବାଇ ଯେନ ଆଜ ଓକେ ବ୍ୟକ୍ତ କ'ରେ ଛୁଟେ ପାଲାଚେ । ଛନିଯାର ସବାଇ ମୁକ୍ତ, ଐ କି ଶୁଦ୍ଧ ବନ୍ଦୀ ? ରାଷ୍ଟାର ହାଜାର ହାଜାର ଲୋକେର ସାଥେ ତାଲେ ତାଲେ ପା ଫେଲେ କି ଓ ଚଲିତେ ପାରେ ନା ? ଆଜ ଯଦି ଓର ଗାୟେ ଶକ୍ତି ଥାକୁତୋ ତୋ ଘୁମି ପାକିଯେ ଓ ଗାଡ଼ୋଯାନେର କଥାଯ ଜବାବ ଦିତୋ, ତୁ'ହାତେ ମୁଢ଼େ ଜାନାଲାର ଶିକ ଭେଙେ ଲାଫିଯେ ଓ ରାଷ୍ଟାର ଜନଶ୍ରୋତେର ସାଥେ ମିଶେ ଯେତୋ ।

ଚକ୍ରଳ ହେଁ ସମୁ ଜାନାଲାର ଶିକ ଧରେ ରାଷ୍ଟାର ଦିକେ ଝୁଁକେ ପଡ଼ିଲୋ । ଦୂରେ କି ଏକଟା ହଲ୍ଲାର ଶକ୍ତି ଓର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଲୋ । ସମର ଦେଖିଲୋ ହୈ-ହଲ୍ଲା କରେ ଏକଦଳ ଚିନା ଆସିଛେ ।

ରାତ୍ରାର ଧାରେ ଐ ଜାୟଗାଟିକୁ ଏକଟୁ କାକା ପେଯେ ତାରା ତାଦେର
ପୋଟିଲା ପୁଣିଲି ନାମାଲୋ ।

ଦେଖିତେ ଦେଖିତେ ସେଥାନେ ଲୋକ ଜୁଟେ ଗେଲ ଚେର । ବାଜନୀ
ବାଜିଯେ ଚୀନାରା ଖେଳା ଶୁରୁ କ'ରେ ଦିଲେ । ଛୋଟ ବୈଟେ

ଏକଟା ଚୀନେ ଛୋଡ଼ା ଚାହ ହଯେ ଶୁଯେ, ତାର ସୁକେର ଓପର ଏକଟା

ବ୍ୟାକିଭିକ୍

ତକ୍ତା ଦିଯେ, ଅବାଧେ ପାଶାପାଶି ଚାରଟେ ତାଗ୍ଡା ଜୋଯାନ ଚୀନେକେ ଦୀଢ଼ କରିଯେ ରାଖଲେ; ମୋଟା ଲୋହାର ଶିକ ନିଯେ ମୁଚ୍ଛିଯେ ସେଟାକେ କୁଣ୍ଠି ପାକିଯେ ଫେଲିଲା । ପାଂଚଟା ଲୋକେ ସେ ଲୋହାର ବଳଟାକେ ଟେନେ ନାଡ଼ିତେ ପାରିଲୋ ନା, ସେଟାକେ ଅନାଯାସେ ତୁଲେ ଛୁଡ଼େ ଫେଲେ ଦିଲେ ଚାର ହାତ ଦୂରେ । ଶରୀରେ ମାଂସ-ପେଶୀର ସଞ୍ଚାଲନା ଦେଖିଯେ ସେ ସବାଇକେ କ'ରେ ଦିଲେ ଅବାକ୍ । ଏତୁକୁ ଛେଲେର ଏତ ଶକ୍ତି ! ସମ୍ମ ବା କୋନୋଦିନ ଭାବରେ ପାରେ ନି, ଆଜ ଚୋଥେର ସାମନେ ତାଇ ଦେଖିଲୋ । ବିଶ୍ୱାସେ ଓର ଚୋଥ ଛଟୋ ଗିଯେ କପାଳେ ଉଠିଲୋ ।

ଦିନେର ଉଜ୍ଜଳ ଆଲୋକେ ଚୋଥେର ସାମନେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଆଜ ସମର ଏ କି ଦେଖିଲେ—ସ୍ଵପ୍ନ ନା ସତି ? ସମୁର ପା ଥେକେ ମାଥାର ଚାଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ରୋମକୁପେ ଘେନ କିମେର ଶିହରଗ ଜେଗେ ଉଠିଲୋ । ଜୋକେର ମତନ ଠାଙ୍ଗା ଶରୀର ଓର ଉତ୍ତେଜନାୟ ଥିଯେ ଉଠିଲୋ ଗରମ । ଏକ ଟାନେ ସମ୍ମ ଗାୟେର ଉଲ୍ଲେର ବର୍ଷମ ଫେଲିଲେ ଛିନ୍ଦେ, ଟେନେ ହିଁଚିକେ ଓର ମୋଜା ଫେଲିଲେ ଖୁଲେ, ମାଛଲୀର ବୋକା ଛୁଡ଼େ ଫେଲେ ଦିଲେ ସାତ ହାତ ଦୂରେ । ଓ-ଓ ଆଜ ଛନିଯାୟ ବୀଚିତେ ଚାଯ—ଯେମନି କରେ ବେଁଚେ ଆଛେ ତ୍ରି ଚୀନେ ଛୋଡ଼ାଟା । ଶୁଦ୍ଧ-ଗାୟେ ସମ୍ମ ଗିଯେ ଦେଇଲେର ଆରସିଟାର କାହେ ଦୀଢ଼ାଲୋ । ଜ୍ଞାନ ହବାର ପର ଏହି ଓ ପ୍ରଥମ

ଓର ସମ୍ପଦ ଶରୀରର ପ୍ରତିଚ୍ଛବି ଦେଖିଲେ ଆରୁମିଳିତେ । ଓର ଶରୀରଙ୍କ ଶରୀର, ଆର ମେହି ଚାନେ ବାଚାର ଶରୀରଙ୍କ ଶରୀର !

ବ୍ୟାଯାମ କ'ରେ ସମ୍ମ ସାନ୍ଧ୍ୟବାନ୍ ହବେ, ବୁକ ଡ'ରେ ନିଶ୍ଚାସ ନିଯେ ଓ ବୀଚ୍‌ବୈ ! ଏହି ସେ ବୀଚ୍‌ବାର ଏତ ବଡ଼ ଏକଟା ଓସୁଧ ମେ ଓସୁଧ କିନା ଆଜ ଓ ନିଜେଇ ଆବିକ୍ଷାର କ'ରେ ଫେଲିଲେ ! ଆମେରିକା ଆବିକ୍ଷାର କ'ରେ କଲଞ୍ଚିସେର ସେ ଆନନ୍ଦ ହେଁଛିଲୋ ତାର ଶତଗୁଣ ଆନନ୍ଦେ ସମ୍ମ ଉଂଫୁଲ୍ଲ ହେଁ ଉଠିଲୋ ।

ରୋଜ ଭୋରବେଳା ସବାଇ ଉଠିବାର ଆଗେ ଓ ଉଠିବୁକ-ଡନ୍ ଦେଯ, ବୈଠକ ଦେଯ । ନିଜେର ଶରୀରର ପାନେ ଚେଯେ ନିଜେଇ ଉଂସାହିତ ହେଁ ଓଟେ । ମନେ ମନେ ଭାବେ, ଓ ସେଇ ସତିଇ ଏକଟ ବଳ ପାଚେ ।

ଏହି ସେ ଶକ୍ତି-ସଂକ୍ଷେପର ଏକାନ୍ତ ଆଖାଜକ୍ଷା, ଏହି ସେ ମନେର ଦୃଢ଼ତା, ତାଡ଼ିତ ଶକ୍ତିର ମତ ପାଯେର ବୁଡ଼ୋ ଆଙ୍ଗୁଳ ଥେକେ ମାଥାର ଚୁଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ପଦ ଶରୀର ଦିଯେ ଓ ଅମୁଭବ କରେ । ଏହିଟେଇ ଦିନେର ପର ଦିନ ଓକେ ଟେନେ ନିଯେ ଚଲିଲୋ ମୁହଁତାର ଦିକେ ।

ଦୁ'ହାତେ ଦୁ'ଖାନା ମୋଟା ଭାରୀ ବହି ନିଯେ ସମ୍ମ ଆରୁମିଳିତ କାହେ ଦୀନିଯେ ନାଡ଼ାଚାଡ଼ା କରେ, ଜାନାଲାର ଶିକ ଧରେ ଓଠି-

ବ୍ୟାକିତବ୍ୟାକି

ବୋସ୍ କରେ । ଶୁଦ୍ଧ ଏଇଟୁକୁକେ ଅବଲମ୍ବନ କ'ରେ ଚୋରେର ମତନ ଲୁକିଯେ ଲୁକିଯେ ସମ୍ମ ଦିନ କାଟାଯ । ଗାୟେ ଓର ଏକଟୁ ଏକଟୁ କରେ ଶକ୍ତି ହଜେ, ସାହସଓ ଯାଜେ ବେଡେ ।

ହଠାତ୍ ମେଦିନ ସମର ମା'ର କାହେ ଧରା ପଡେ ଗେଲ । ବକୁନି ଖେଳେ ଯଥେଷ୍ଟ—ଆର ଶୁଦ୍ଧ ତାଇ ନୟ, ମାରଓ ଖେଳୋ । ମାର ଖେଲେ ସମର କାନ୍ଦଲୋ କିନ୍ତୁ ମାର ସଇବାର ମତନ ଶକ୍ତି ଯେ ଓର ହେୟେଚେ ଏଇଟୁକୁଇ ହ'ଲ ଓର ସବ ଚାଇତେ ବଡ଼ ସାନ୍ତ୍ଵନା । ଶତ ଅନିଚ୍ଛା ସହେଓ ଆବାର ମାତୁଲୀର ମାଲା ଉଠିଲୋ ତାର ଗଲାଯ । ଶାସନେର ମାତ୍ରା ଗେଲ ଚ'ଢେ ।

ସମୁଓ ମୋଜା ଛେଲେ ନୟ । ମେଓ ଆବାର ନତୁନ ଫଳି ବେର କରିଲେ । ମାତୁଲୀର ମାଲା ନାମିଯେ ରେଖେ ଓ ବ୍ୟାଯାମ କରେ, ବ୍ୟାଯାମ ଶେଷ ହଲେଇ ଆବାର ଗଲାଯ ପ'ଢେ ନେହାଂ ଭାଲ ଛେଲେ ସେଜେ ବସେ ଥାକେ ।

କ୍ରମେ କୁଥା ଓର ବେଡେ ଚଲେହେ ଦାରୁଣ । କୁଥାର ଜାଲାଯ ସମ୍ମ ଛଟିଫଟି କରେ । ମାର ହାତେର ସଯତ୍ତ ଖାବାରେ ଓର ପେଟ ଭରେ ନା । ବେଶୀ ଚାଇଲେଇ ବା ଓକେ ଦେଇ କେ । ବାବାର କଡ଼ା ଛକୁମ, ଏକଛଟାକ ସର୍କ ଚାଲେର ଭାତ, ଏକଟୁ ମୁଶ୍କରେର ଜୁସ୍ ଆର ହୁ' ଟିକରୋ ନେବୁ ଛାଡ଼ା ଓ ସେନ କିଛୁ ଖେତେ ନା ପାଯ । ଏକ ଦିନ ଯଦି ଓର ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୟ ତବେ ଆର ମୃତ୍ୟୁର ହାତ ଥେକେ

ଓକେ ଫେରାନୋ ଥାବେ ନା । ନିତି ତାଇ ବାବା ଦୀଙ୍ଗିଯେ ଥେକେ
ଓକେ ଥାଓସାନ ।

ଭାଙ୍ଗାର ସରେର ଚାବି ବନ୍ଧ । କିନ୍ତୁ ଏହି ଦାରୁଣ କିମ୍ବଦେ ପେଟେ
ନିଯେ ଯେ ସମୁ ଆର ସମୟ କାଟିତେ ଚାଯନା ! ଅନେକ ଭେବେ
ଚିନ୍ତେ ସମୁ ବେର କରିଲେ ଏକ ଫଳ୍ଗି । ରୋଜ ଭୋରେ ଉଠେ ଓ
ଆଶାବଲେ ଥାଯ । ସୋଡ଼ାର ଜଣେ ଯେ ଛୋଲା ଭେଜାନୋ ଥାକେ
ଫୁହାତେ ମୁଠୋ ମୁଠୋ କରେ ତାଇ ଥାଯ ।

କିନ୍ତୁ ଅମ୍ବନି କରେ କତଦିନଇ ବା ଚଲେ, ସମୁ ସେ ଦିନ ଧରା
ପଡ଼େ ଗେଲ କୋଚୋଯାନେର ହାତେ । ବାବା ବ'କେ ଏକଶେଷ
କରିଲେନ, ଆର ମାରଓ ଯା ଖେଲେ ତେମନ ମାର ଓ ଜୀବନେ
କୋନଦିନ ଥାଯନି ।

ସାତନାଟ୍ୟ ଅଞ୍ଚିର ହୟେ ସମୁ ବିଛାନା ନିଲେ । ସମୁ ଏଥିନ
ବଡ଼ ହୟେଚ, ଦେହେ ଓର ଶକ୍ତି ହୟେଚ, ମନେ ଓର ଜେଗେ ଉଠେଚେ
ସାହସ । ଏମ୍ବନି ସରେର ଭେତର ବନ୍ଦୀ ଥେକେ ରାତଦିନ ରୋଗେର
ଖୋଲସ ପ'ଢ଼େ ମା-ବାବାର ଆଦରେର ମାଣିକ ସେଜେ ଥାକା ଆର
ସମୁ କିଛୁତେଇ ସହିତେ ପାରିଚେ ନା ।

ଏ କାରାଗାର ଥେକେ ଛାଡ଼ା ପାବାର ଜଣେ ସମୁ ଅଞ୍ଚିର ହୟେ
ଉଠିଲୋ । ଏଥାନେ ଥାକ୍ଲେ ଓ ସେ ଆର ବେଶୀ ଦିନ ବୀଚବେ
ନା, ତା ଓ ସତି କରେ ଉପଲକ୍ଷ କରିତେ ପେରଚେ ;—ମାତ୍ରଲୀର

বরমাল্য গলায় প'রে রোগের কাছে চিরজীবনের জন্তে ওকে
পরাজয় স্বীকার করতে হবে। কিন্তু না, সে ও কিছুতেই
হ'তে দেবে না।

এ বন্দীশালা থেকে সমু কি কিছুতেই মুক্ত হতে
পারবে না? মাঝুষ কৌ না করতে পেরেচে? বুকের ওপর
হাতী দাঢ় করিয়েচে, জাহাজ তৈরী করে মহাসাগর পাড়ি
দিয়েচে, এরোপ্লেন তৈরী করে ‘এভারেষ্ট’ ডিঙ্গিয়ে গেচে,
আর ও কিনা সামান্য একটা ঘরের বাঁধন থেকে পালিয়ে
যেতে পারবে না!

সেই দিন রাত্রেই সমু কাউকে কিছু না বলে উধাও
হ'ল। এক টুকুরো ছেঁড়া কাগজে শুধু লিখে রেখে গেল—
বাবা, মা—

আমি চলে গেলুম বলে দৃঢ় করবেন না। খোজাখুঁজিও
করবেন না; কেন না খোজাখুঁজি ক'রেও আমায় আর
পাবেন না। আমি বাঁচতে চাই। মুক্ত আলো বাতাসে
স্বাধীন ভাবে আমি বাঁচতে চাই। সেই জন্তেই আজ
আমি আপনাদের কাছ থেকে দূরে সরে গেলুম। ইতি

আপনাদের স্নেহের

সমু

সমুর আজ কি আনন্দ ! শরীর-চর্চা ক'রে ও রোগের হাত থেকে ছাড়া পাবে। মৃত্যু আলো বাতাসে সতেজ হয়ে ও বুক ভরে নিখাস নিয়ে বাঁচবে। শারীরিক পরিশ্রম ক'রে ও গ্রাসাচ্ছাদনের ব্যবস্থা করবে—তাতে যদি ওকে রাস্তার মুটেও হতে হয় তাতেও বিলুপ্তি অপমান বোধ করবে না।

দীর্ঘ পাঁচ বছর সমরের শোকে বাবা মার দিন আর কাটে না। এমনি ক'রে যে রোগা পটকা ছেলে তাদের চিরদিনের জন্যে নিরুদ্ধেশ হ'বে তা কে ভেবেছিলো। সমু থাকলে এতদিন সে না জানি কত বড়ই হ'ত, কত সুন্দরই না তাকে দেখতে হ'ত ! ভাবতে ভাবতে তাদের চোখের পাতা ভিজে ওঠে ! সমুর স্মৃতি তাদের সমস্ত মন জুড়ে পুঞ্জীভূত হয়ে আছে।

পুঁজো-আশা নিয়ে তারা সমুকে ভুলতে চেষ্টা করেন। গ্রীষ্মের যে রোদে রাস্তার ‘পিস’ গ’লে যায়, আকাশ থেকে আগন্তনের ফুলকি খ’সে পড়ে পথিকের মাথায়, ঠিক এমনি এক দিনে তারা কালীঘাট থেকে বাড়ী ফিরচেন, বাড়ীর গাড়ী ক'রে। সকাল থেকে আজ এ পর্যন্ত ঘোড়াটার আর বিশ্রাম নেই। পরিশ্রমের আতিশয্যে তার হৃগালচে বেয়ে ফেনা পড়চে, নাক দিয়ে ঘন ঘন উষ্ণ নিখাস বইচে,

বিক্রিক্রি

সমস্ত শরীর ঘামে ভিজে কর্চে চকচক। রসা রোডের
মোড়ে এসে ঘোড়া বার বার নাকে শব্দ করতে লাগলো।
ক্রমে উত্তেজিত হয়ে সে উঠলো ক্ষেপে। অস্তুরের মতন
গায়ে জোর, সে জোর সমস্তটা প্রয়োগ করলে ও বগী
গাড়ীখানাকে হাওয়ার বেগে উড়িয়ে নিয়ে যেতে পারে।
এত ওর গায়ে শক্তি; কিন্তু তবুও ও শুধু ছটফট করতে
লাগল। কিছুতেই আর পথ চলতে চায় না।

লাগাম কসে কোচোয়ান ফটাফট তার পিঠে চাবুক
কস্তে লাগল। যন্ত্রণায় লাফিয়ে উঠে ঘোড়া পিসের
রাস্তার উপর পা ছুঁড়তে লাগল, কিন্তু তবুও এক পা ও
এগোয় না। শেষে মারের চোটে উত্তেজিত হয়ে হঠাতে
ঘোড়া ছুটলো। শত চেষ্টা করেও আর কোচোয়ান তাকে
বাগে আনতে পারলো না। বায়ুর বেগে গাড়ীখানা
উড়িয়ে নিয়ে ঘোড়া ছুটে চললো।

রাস্তার গাড়ী, ঘোড়া, মোটর, ট্রাম কাউকে সে ভক্ষেপ
করলো না। একটি যদি কিছুর সাথে ধাক্কা লাগে তবেই
শেষ—একেবারে চুরমার! সমরের বাবা মা চৌৎকার ক'রে
উঠলেন! সমস্ত লোক হায় হায় করে উঠলো—“ঘোড়া
খেপ, গিয়া, জান বাঁচাও, ছসিয়ার্!”

ଭୟେ ହ'ପାଶେର ଲୋକଜନ ଗାଡ଼ୀ ଘୋଡ଼ା ଛେଡ଼େ ଦିଯେ ସରେ

ଦୀଢ଼ାଲୋ । ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମଧ୍ୟେଇ ହୟ ତ ଏଥନାଇ ଏକ ବୀଭତ୍ସ
କାଣ୍ଡ ହୟେ ଯାବେ !

କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିକାରେର କୋନ ଉପାୟଇ କେଉଁ ଦେଖିଛେ ନା—
ଶୁଦ୍ଧ ‘ହାୟ ! ହାୟ !’ ଆର ‘ହାୟ ହାୟ !’

ଏମନି ସମୟ ସବାଇ ଅବାକ୍ ହୟେ ଦେଖିଲେ, ପାଞ୍ଚ ଆର

ମିନ୍ଦିକିଣିକି

ସାଟି ପରା କାରଖାନାର ଏକ ବାଚ୍ଚା ମିନ୍ଦି ତୀର ସେଗେ ଗାଡ଼ୀର ପିଛେ ପିଛେ ଛୁଟେ ଚଲେଚେ । ସବାଇ ହୈ ହୈ କରେ ତାକେ ମାନା କରନ୍ତି,—‘ମର ଯାଓ ଗେ ଛୋକ୍ରା, ମର ଯାଓ ଗେ !’ କିନ୍ତୁ ଦେଖିତେ ଦେଖିତେ ସେ ଗିଯେ ବଜ୍ରମୁଣ୍ଡିତେ ଘୋଡ଼ାର ବଜା କୁସେ ଧ’ରେ ଫେଲିଲେ । ମୁଖେର ଭେତର ସଜୋରେ ହାତ ପୂରେ ଦିଯେ ତାର ବଲିଷ୍ଠ ବାହୁ ଦିଯେ ସେଇ ଉତ୍ସନ୍ତ ଘୋଡ଼ାର ଗଲା ଜଡ଼ିଯେ ଧରେ ଏକେବାରେ ଶୁଣେ ଝୁଲିତେ ଲାଗିଲ । ହାୟ ହାୟ ! ଘୋଡ଼ାର ନାଲେର ଚାଟ ଥେଯେ ଏବାର ନା ଜାନି ତାର ମାଥାର ଖୁଲି ଉଡ଼େ ଗିଯେ କି କାଣୁ ବାଧାଯ ।

କିନ୍ତୁ କି ଆଶ୍ର୍ୟ ! ସବାଇ ଅବାକ୍ ହୟେ ଯା ଦେଖିଲେ ତାତେ ତାରା କେଉଁ ତାଦେର ଚୋଥକେ ବିଶ୍ୱାସ କରିତେ ପାରିଲୋ ନା ! ସିଂହେର ଅଧିକ ବିକ୍ରମେର କାହେ ଆଜ ସେଇ ତେଜିଯାନ ଉତ୍ସନ୍ତ ଘୋଡ଼ାଓ ହାର ମାନିଲୋ । ଶେଷବାରେର ମତ ଘୋଡ଼ା ଭୀଷଣ ବେଗେ ଲାଫିଯେ ଉଠି ମେଇ ବାଚ୍ଚା ମିନ୍ଦିକେ ନିଯେ ଧୁଲୋଯ ଲୁଟିଯେ ପଡ଼ିଲ । ଏ କୌ ଜାହୁ ଜାନେ ସେ ! ପ୍ରବଳ ଏକଟା ଝାଁକୁନି ପେଯେ ଗାଡ଼ୀର ଚାକା ଭେଙେ ଗୁଡ଼ିଯେ ଗେଲ, ଉପର ଥେକେ ଗାଡ଼ୋଯାନ ଛଟିକେ ପଡ଼ିଲ ସାତ ହାତ ଦୂରେ । ସବାଇ ବେଁଚେ ଗେଲ କିନ୍ତୁ ଗାଡ଼ୀର ଭାଙ୍ଗା ରଡେର ଖୋଚା ଲେଗେ ବାଚ୍ଚା ମିନ୍ଦିର କାଥେର ମାଂସ ଖାନିକଟା ଗେଲ ଉଡ଼େ ।

ନିଶ୍ଚିତ ଯୁତ୍ୟର ମୁଖ ଥେକେ ଆଜ ଆରୋହୀରା ସେଇବା
ଗେଲେନ । ଚାର ଦିକେ ସାଡ଼ା ଉଠିଲ—ସାବାସ ! ସାବାସ !
ସାବାସ ବାପଙ୍କା ବେଟା !

କମ୍ପିତ ପଦେ ବାବା ମା ଗାଡ଼ୀ ଥେକେ ବେରିଯେ ପଡ଼ିଲେନ ।
କେ-କେ ସେଇ ବୀର, ଆଜ ସେ ନିଜେର ଜୀବନକେଓ ବିପରୀ
କ'ରେ ତାଦେର ଜୀବନ ଦାନ କରିଲେ ?

କିନ୍ତୁ ଏ କି ! ସହସା ତୀରା ସେଇ ତାଦେର ଚୋଥକେ
ବିଶ୍ୱାସ କରିତେ ପାରିଲେନ ନା । ଅନେକ ଦିନେର ପରିଚିତ
ଏକଥାନି କଟି ମୁଖେର ଛାଯା ସେଇ କାଳେର କୁଯାସା ଭେଦ
କରେ ତାଦେର ଚୋଥେର ସାମନେ ଭେସେ ଉଠିଲୋ । ଠିକ ତେମନିହି
ତ ମୁଖଥାନି ! ତବେ ଏଇ କି ତାଦେର ସମର !

ସମସ୍ତ ଶରୀର ତାଦେର ରୋମାଞ୍ଚିତ ହେଁ ଉଠିଲୋ । ଏକ
ମୁହଁର୍ତ୍ତ ପୂର୍ବେ ଯୁତ୍ୟାଭୟେ ସେ ମୁଖ କାଳୋ ବିବର୍ଣ୍ଣ ହେଁ ଗିଯେଛିଲୋ,
ସେ ମୁଖ ଆଶାର ଆନନ୍ଦେ ହେଁ ଉଠିଲୋ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ।

ଦିନେର ସ୍ଵଚ୍ଛ ଶୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକେ ଗାଡ଼ ନୀଳ ଆକାଶେର ତଳେ
ଆଜ ତୀରା ତାଦେର ଚୋଥେର ସାମନେ ଏ କି ଦେଖିଲେନ !

ସୁହୃଦ ଶୁଠାମ ଦେହ ରଙ୍ଗେ ରାଙ୍ଗା, ବର୍ଷର ମତନ ପ୍ରଶନ୍ତ
ବକ୍ଷ ହୃଦୟନେ ଉଦ୍ବେଲିତ, ସିଂହେର ଥାବାର ମତନ ଦୃଢ଼ କଠିନ
ବାହୁ, ଚକ୍ର ନିର୍ଶଳ ନିର୍ଭୀକ ଚାହନି, ଶରୀରେ ବ୍ୟାଙ୍ଗେର ଅଧିକ

ବ୍ୟାକ୍ ପିକ୍

ବିକ୍ରମ,—ଏହି କି ତାଦେର ସମର ? ଜୀବନ ଘୃତ୍ୟର ସମରେ
ବିଜୟୀ ବୀର ଏହି କି ତାଦେର ସେଇ ପ୍ରାଣେର ଚେଯେଓ ପ୍ରିୟତମ
ସମୁ ? ବିପଦେର ହାତ ଥେକେ ଯେ ଅସହାୟଦେର ଉକ୍ତାର କରୁଥେ
ପାରେ, ଏହି କି ତାଦେର ସେଇ ରୋଗଜ୍ଞର୍ଜିତ ଅନ୍ଧିଚର୍ମମାର
ସମୁ ? ଆନନ୍ଦେର ଆତିଶ୍ୟେ ତାଦେର ଛ'ଚୋଖ ବେଯେ ଅଙ୍ଗୁ
ଗଡ଼ିଯେ ପଡ଼ୁଥେ ଲାଗଳ ।

ଶ୍ରୀମେର ପ୍ରକ୍ଷରମୂର୍ତ୍ତିର ମତ ଅଟିଲ ଅଚଳ ଛିର ଦୃଷ୍ଟିତେ
ଦୀଢ଼ିଯେ ଥେକେ ସମର ବାଁପିଯେ ପଡ଼ିଲ ତାଦେର ବୁକେ । ପାଁଚ
ବର୍ଷର ଆଗେ ଏକ ଦିନ ଯେ ମା-ବାବାର ଉପର ଅଭିମାନ କରେ
ସର ଛେଡ଼େ ପାଲିଯେଛିଲ, ଆଜ ଆବାର ତାଦେର ଫିରେ ପାବାର
ଆନନ୍ଦେ ଓର ସମସ୍ତ ଅଭିମାନ ଜଳ ହେଯେ ଗେଲ ।

ପରେର ଟିମ

“মেটু, এই মেটু! তুই ইস্কুলে যাবিনে?
ওখানে দাঢ়িয়ে হাঁ ক’রে ঝোপের দিকে চেয়ে আছিস্ যে!”
চমকে উঠে মেটু ফিরে চেয়ে বললে—“চুপ্।”

“চুপ্ কিরে—তুই ওখানে দাঢ়িয়ে কচ্ছিস্ কি ?”

“আমার যা খুসি তাই কৱ্বিচি—তোর তাতে কি ?”

“আমার তাতে কি ! আচ্ছা দাড়া ! মাকে আমি
এখনি গিয়ে বল্বিচি। রোজ রোজ তুই ইস্কুল কামাই করবি,
না !” মেটু বললে, “শীগ্ গির আয় হাবুল, মজা দেখে যা,
চেঁচাস্নে !” ছেলেটির নাম হাবুল, মেটু রই ছেট ভাই।

এগিয়ে গিয়ে হাবুল বললে, “কি রে ?” হাবুলের কাঁধের
উপর বাঁ হাতটা তুলে দিয়ে ডান হাতে শুমুখের ঝোপের

ଜ୍ଞାନକିମ୍ବିକ

ଦିକେ କି ଏକଟା ଲକ୍ଷ୍ୟ କ'ରେ ମେନ୍ଟୁ ବଲ୍ଲେ, “ଦେଖେଛିସ୍ କି
ଚମତ୍କାର ! ଓଦେର ମା କି ଚମତ୍କାର !”

—“କାଦେର ମା ?”

“କାଦେର ମା ଆବାର ! ଐ ଯେ ଥାଁଚାଯ ତୋତାର ବାଚା,
ଓଦେର ମା । ଐ ଯେ, ଦେଖ୍ ;—ଓଦେର ମା ଆବାର ନିଯେ ଏମେତେ
ଠୋଟେ କ'ରେ । ଦେଖିତେ ପେଯେଛିସ୍ ?”

ହାତ ତାଲି ଦିଯେ ହାବୁଳ ବଲ୍ଲେ—“ହଁଯା ହଁଯା, ଏଇବାର
ଦେଖିତେ ପେଯେଚି ! ଭାରି ସୁନ୍ଦର ତୋତାର ବାଚା ହୁ'ଟୌ ତୋ !
ଓଦେର ମା’ର ଗାୟେର ରଂ କି ଚମତ୍କାର ! କିନ୍ତୁ ଓଦେର ଗାୟେର
ରଂ ଓଦେର ମା’ର ମତ ନୟ କେନ ରେ ମେନ୍ଟୁ ?” ବିଜେର ମତ ମାଥା
ନେଢ଼େ ମେନ୍ଟୁ ବଲ୍ଲେ, “ଓରା ଯେ ସବେ ବାଚା । ବଡ଼ ହଲେ ଦେଖିସ୍,
ଓଦେରଙ୍ଗ ଗାୟେର ରଂ କେମନ ଖୋଲେ ।”

ହାବୁଳ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲେ, “କୋଥାଯ ପେଲି ରେ ଓଦେର ?”

“ଏତୋ ଐ ବାବଳା ଗାଛେର ଖୋଡ଼ିଏ ଓଦେର ବାସା ଛିଲ ।”

“ତୁଇ ଧ’ରେ ଏନେଛିସ୍ ବୁଝି ଓଦେର ?”—ଗର୍ବେଃବୁକ ଫୁଲିଯେ
ମେନ୍ଟୁ ବଲ୍ଲେ, “ହଁ” ।

“ଓଦେର ମା କିଛୁ ବଲ୍ଲେ ନା ?”

“ବଲ୍ଲେ ନା ଆବାର । ଏହି ଦେଖ୍, କାମ୍ବଡେ ହାତ କି କରେ
ଦିଯିଚେ ।”

ରକ୍ତମାଖା ହାତଟା ଦେଖେ ହାବୁଲ ଚୋଥ ଛ'ଟୋ ବଡ଼ ବଡ଼ କ'ରେ
କପାଳେ ତୁଲେ ବଲ୍ଲେ, “ଓରେ ବା-ବା ! ଓଦେର ମା ତୋ ଭାରି

ମେନ୍ଟୁ ବଲ୍ଲେ, “ବାଚା ଧ’ରେ ନିଲେ ବୁଝି ଓଦେର ମା’ର ପ୍ରାଣେ
ଆଗେ ନା !”

ଏମନ ସମୟ ତାଦେର ମା ଡାକ ଦିଲେନ,—“ମେନ୍ଟୁ, ହାବୁଲ,
ଓଥାନେ ଦୀଙ୍ଗିଯେ ଦୀଙ୍ଗିଯେ କି ହଜ୍ଜ—ଇଞ୍ଚୁଲେ ଯେତେ ହବେ ନା
ବୁଝି ! ଶ୍ରୀଗ୍ରିଗର ଇଞ୍ଚୁଲେ ଯା ବଲ୍ଚି !”

ମାର ବକୁନି ଥେଯେ ଇଞ୍ଚୁଲେ ଯାବାର ନାମ କ'ରେ ମେନ୍ଟୁ ଆର
ହାବୁଲ ବଈ ନିଯେ ବେର ହ’ଲ । କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ଆଦରେର ତୋତାର
ବାଚା ଛଟୋକେ ଏକଳା ଫେଲେ କି ଆର ଓଦେର ମନ ଇଞ୍ଚୁଲେ
ଯେତେ ଚାଯ ? ତାରା ଛଜନେ ଚୁପି ଚୁପି ଫିରେ ଏସେ ସେଇ ଝୋପେର
ଆଡ଼ାଲେ ଲୁକିଯେ ରାଇଲ । ଖାନିକ ପରେ ହାବୁଲ ବଲ୍ଲେ,
“ଆଛା, ବାଚା ଛଟୋ ରାତ୍ରେ ଶୋବେ କୋଷାୟ ?” ଏକଟୁ ଭେବେ
ମେନ୍ଟୁ ବଲ୍ଲେ, “ଲୋହାର ଖାଚାୟ ଓଦେର ଭାରି ଶୀତ କରିବେ,
ନା ରେ ହାବୁଲ ? ଆଛା ଦୀଡା, ଆମାଦେର ପୁରୋନୋ ତୋଷକ
ଥେକେ ଖାନିକଟା ତୁଲୋ ବେର କରେ ଓଦେର ବିଛାନା କରେ
ଦେବ’ଖନ !”

ଅକେଜୋ ଏକଟା ବାଇରେ ଘରେ ବାଚା ଛ'ଟୋକେ ଓରା

ବ୍ୟାକିଭିକ୍

ଲୁକିଯେ ରାଖିଲେ । ସେ ସରେ ଓରା ଛାଡ଼ା ବଡ଼ ଏକଟା କେଟ
ଥାଏ ନା । ଲୁକିଯେ ଲୁକିଯେ ତାରା ବାଚା ହୁ'ଟୋକେ ଥାଉୟାଏ ।
ମା ତାଦେର ଏଥିନ ଆର ଆସେ ନା ଠୋଟେ କ'ରେ ଥାବାର ନିଯେ ।

ହାବୁଲ ବଲେ, “ପାଖୀର ମାୟେର ପ୍ରାଣେ ମାୟା ନେଇ । ନା ରେ
ମେନ୍ଟୁ ?” ମେନ୍ଟୁ ବଲେ, “ଓରା ତୋ ଆର ମାନୁଷ ନୟ ! ଛଦିନେଇ
ଓରା ବାଚାଦେର କଥା ଭୁଲେ ଯାଏ ।”

ସେଦିନ ମା ଗେହେନ ବେଡ଼ାତେ । ମେନ୍ଟୁ ଓ ହାବୁଲ ବାଚା
ହୁ'ଟୋକେ ଅଞ୍ଜକାର ସର ଥେକେ ବାଇରେ ବେର କରେ ନିଯେ ଏଲ ।
ଅନେକ ଦିନ ପର ବାଇରେ ମୁକ୍ତ ଆଲୋ ବାତାସ ଲେଗେ ଯେନ
ବାଚା ହୁ'ଟୋର ଚୋଥ ଖୁଲେ ଗେଲ । ମନେର ଆନନ୍ଦେ ତାରା
ଖୀଚାର ଭେତର ବାର ବାର ପାଖାର ଝାପଟା ଦିତେ ଲାଗିଲ ।

ଖୁସି ହେଁ ହାବୁଲ ବଲ୍ଲେ, “ଦେଖେଛିସ ମେନ୍ଟୁ, ଓରା ଏଥିନ କି
ଚମଙ୍କାର ହେଁଚେ—ଠିକ ଓଦେର ମାର ମତ ! ନା ? ଆଃ, ଗଲାର
ନୀଚେ ଲାଲ ଦାଗଟା କି ଚମଙ୍କାର ! ଓଦେର ବୋଧ ହୟ କିନ୍ତେ
ପେଯେଛେ, ନୟ ମେନ୍ଟୁ ?”

ଏତଦିନ ଆଁଧାର ସରେ ମେନ୍ଟୁ ଓଦେର ଗାୟେର ରଂ ଭାଲ କରେ
ଦେଖିତେ ପାଇନି । ଆଜ ଦିନେର ଆଲୋତେ ମେନ୍ଟୁ ଅବାକ
ହେଁ ଓଦେର ରଂଗର ବାହାର ଦେଖିଲୋ, ହଠାତ ହାବୁଲେର କଥାଙ୍କ
ସେ ତଡ଼ାକ କରେ ଉଠି ସର ଥେକେ ଛୁଟି ବେରିଯେ ଗେଲ ଏବଂ

ଖାନିକ ପରେଇ ହାପାତେ ହାପାତେ କଯେକଟା ପାକା ଲଙ୍ଘା ନିଯେ
ହାଜିର ହ'ଲ ।

ଅବାକ ହେଁ ହାବୁଳ ବଲ୍ଲେ, “କି ହବେ ଓ ଦିଯେ ?”

“ଦେଖ୍ ନା,” ବ'ଲେ ଶିଷ ଦିତେ ଦିତେ ମେନ୍ଟୁ ଏକଟା ଲଙ୍ଘା
ତୋତାର ବାଚାର ମୁଖେର କାହେଁ ଧରିଲେ, ବାଚାଟା ଅମ୍ବନି ଠୋଟେ
କ'ରେ ସେଟା ତୁଲେ ନିଲେ । ତାରପର ଅପର ବାଚାଟାକେ ଆର
ଏକଟା । ଚୋଥ ଛୁଟୋ ବଡ଼ ବଡ଼ କ'ରେ କପାଳେ ତୁଲେ ହାବୁଳ
ବଲ୍ଲେ, “ଓକି କଞ୍ଚିତ୍ ମେନ୍ଟୁ ? ବାଲ ଲେଗେ ସେ ଓରା ମରେ
ଯାବେ !”

ପା ଦିଯେ ଠୋଟେର କାହେଁ ତୁଲେ ଧରେ ବାଚା ଛୁଟୋ ଭାରି
ମଜା କରେ ସେଇ ଲଙ୍ଘା ଥିତେ ଲାଗିଲା । ମେନ୍ଟୁ ବଲ୍ଲେ, “ଦେଖ୍ ଲି,
ଓରା କେମନ ଖୁସି ହ'ଯେଚେ !”

ଏତକ୍ଷଣେ ହାବୁଲେର ମୁଖେ ହାସି ଫୁଟିଲ । ଏକଗାଲ ହେସେ
ମେ ବଲ୍ଲେ, “ପାକା ଲଙ୍ଘା ଓରା ଖାଯ ତାଇ ବୁଝି ଓଦେର ଠୋଟ
ଅତ ଲାଲ ଟୁକ୍ଟିକେ, ହ୍ୟାରେ ମେନ୍ଟୁ ?”

ହଠାତ୍ ପାଯେର ଶବ୍ଦ ପେଯେ ମେନ୍ଟୁ ବଲ୍ଲେ, “ମା ଆସିଲେ
ହାବୁଳ, ଶୀଗୁଗିର ପାଲା !” ଖାଚାଟା ନିଯେ ଓରା ଛୁଜିଲେ ଚୋରେର
ମତୋ ଗିଯେ ଘରେ ଢୁକୁଳ । ମା ଏଇ କିଛୁ ଜାନିଲେ ପାରିଲେନ୍
ନା ।

ବିଜ୍ଞାନିକ

ବାଚା ଛ'ଟୋ ଏଥିନ ବେଶ ବଡ଼ ହେୟଚେ । ଆର ତାଦେର ବାଚା
ବଲା ଚଲେ ନା । ତାରା ଏଥିନ ବାଦାମ, ପେସ୍ତା, ଧାନ ଚିବିଯେ

ଖେତେ ପାରେ । ଲଙ୍କା ଥେଯେ ଆର ଚୋଖ ଲାଲ କ'ରେ ଝିମୋର

ନା । ରାଗ ହ'ଲେ ଚୋଥ ରାଙ୍ଗିଯେ ମେନ୍ଟୁ ଆର ହାବୁଲକେ ଶାସନ କରେ ।

ଡାନାୟ ତାଦେର ସବୁଜ ଧାନେର କ୍ଷେତର ରଂଏର ବାହାର, ସିଂହରେର ମତନ ଲାଲ ଟକ୍ଟକେ ଠେଣ୍ଟ, ଦେହେର ତାଦେର ସୁଠାମ ଗଡ଼ନ । ଗଲାୟ ତାଦେର ରାମଧନୁ ଆକା, ବୁକେ ରଂଏର ବିଚିତ୍ର ଖେଳା, ପାଯେ ତାଦେର ଟାଟକା ଆଲ୍ମତାର ରକ୍ତିମ ଛୋପ । ମେନ୍ଟୁ ଶିଷ ଦିଲେ ତାରାଓ ଶିଷ ଦେଯ । କି ମିଷ୍ଟି ତାଦେର ଗଲା ! ହାବୁଲ ବେଚାରୀର ଭାରି ଛଃଖୁ, ଓ ତାଦେର ସଙ୍ଗେ ଶିଷ ଦିତେ ପାରେ ନା ।

ଅନ୍ଧକାରେ ବନ୍ଧ ସରେର ଭେତର ପାଖୀରା ଆର ଥାକ୍ତେ ଚାଯ ନା । ତାରା ଚାଯ ମୁକ୍ତ ଆଲୋ ବାତାସ, ସ୍ଵାଧୀନ ଜୀବନ । ବାଇରେ ସ୍ଵାଧୀନ ପାଖୀଦେର କଲରବ ଶୁଣେ ଆନନ୍ଦେ ତାଦେରଓ ବୁକ ନେଚେ ଓଠେ—ଆନନ୍ଦେ ତାରାଓ ଦିଶେହାରା ହେଁ ଗାନ ଗାୟ । ଲୋହାର ପାତେ ସେବା ଖୁଚାର ଦେଯାଲ ଭେଙ୍ଗେ ତାରା ବାଇରେ ସେତେ ଚାଯ । ଭୟେ ମେନ୍ଟୁର ବୁକ ହରୁ ହରୁ କରେ କେପେ ଓଠେ ! ପାଖୀ ହ'ଟୋର ହ'ଲ କି ? ରାତଦିନ କେବଳ ଡାକାଡାକି । ମା ସଦି ଜାନିତେ ପାରେ ତବେ କି ହବେ ! ହାବୁଲ ବଲ୍ଲେ, “ମେନ୍ଟୁ, ଓରା ଆର ଏକଲା ଏକଲା ଓ ସରେ ଥାକ୍ତେ ଚାଯ ନା ରେ । ଚଲ୍ ଓଦେର ନା ହୟ ପଡ଼ାର ସରେ ଖାଟେର ନୀଚେ ଲୁକିଯେ ରାଖି ।”

বিবরণিক

খাটের নীচে বড় আদরের তোতা ছ'টোকে ঝুকিয়ে রেখে মেন্টু আর হাবুল ভাল ছেলেটির মতন পড়া করে। মাঝে মাঝে উকি দিয়ে দেখে তারা কি করছে। হঠাৎ কোনো সময় মা ঘরে এলে শুরা চেঁচিয়ে চেঁচিয়ে পড়তে শুরু করে দেয়—“ওয়াল্জ আপন্‌এ টাইম দেয়ার লিভ্ড এ ম্যান্...” পাখী ছটোও ওদের গলার স্বর অনুকরণ করতে শিখেছে; তারাও বলে, “ওয়াল্জ আপন্‌এ টাইম.....”

এমনি করে দিনের পর দিন যায়। মা পাখীর কথা জানতেও পারেন না।

এরই ভেতর একদিন হয়ে গেল এক কাণ্ড! মা পড়া বলে দিচ্ছেন, মেন্টু আর হাবুল চুপকরে ছ'জনে ছটো আঁক কস্চে—মন কিস্ত তাদের খাতায় নয়, খাটের নীচে।

মা বললেন, “হ'ল রে মেন্টু? কতক্ষণ লাগে একটা ভাগ অঙ্গ কস্তে!”

হঠাৎ আওয়াজ হলো, “ওয়াল্জ আপন এ টাইম...”। মা ধ্মকালেন, “এই বুঝি আঁক কসা হচ্ছে হাবুল? ইংরেজী পড়তে বললে কে তোকে?”

আবার ঠিক তেমনি হাবুলের গলার স্বর—“ওয়াল্জ আপন এ টাইম...”

ଅନ୍ତର୍ଗ୍ରହ ପାତ୍ର

ମେନ୍ଟୁ ଆର ହାବୁଲେର ମୁଖ ଛାଇସେର ମତ ସାଦା ହେଁ ଗେଲ । ମାର ଚୋଥେ ଆର ତାରା ଧୂଲୋ ଦେଇ କି କ'ରେ ? ଖାଟେର ନୀଚେ ତୋତାର ବାଚ୍ଚା ଛ'ଟୋକେ ଦେଖିତେ ପେଯେ ମା ଚୋଥ ରାଙ୍ଗିସେ ବଲ୍ଲେନ, “କିରେ, ଲେଖା ପଡ଼ାର ନାମ ନେଇ, ଲୁକିସେ ଲୁକିସେ ତୋତାର ବାଚ୍ଚା ପୋଷା, ନା ?” ମେନ୍ଟୁ ଓ ହାବୁଲ ମାଥା ହେଁଟ କ'ରେ ବସେ ରଇଲ ।

ଟେବିଲେର ଉପର ଏକଟା କ୍ଷେଳ ପଡ଼େଛିଲ, ମା ମେଟି କୁଡ଼ିସେ ନିଯେ ବଲ୍ଲେନ, “ବେର କରୁ ଥାଁଚା ଖାଟେର ନୀଚ ଥେକେ ।”

ମେନ୍ଟୁ ଆର ହାବୁଲ ଛ'ଜନେ ମୁଖ ଚାଓୟା ଚାଓୟି କରିତେ ଲାଗଲ । କିନ୍ତୁ କି କରେ ? ଶତ ଅନିଚ୍ଛା ସବ୍ରେ ମେନ୍ଟୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ହାମାଞ୍ଚିଦି ଦିଯେ ଖାଟେର ନୀଚେ ଗିଯେ ଥାଁଚାଟା ଟେନେ ବେର କରୁଲେ । ମା ବଲ୍ଲେନ, “ଦୋର ଖୁଲେ ଦେ ଥାଁଚାର ଏଖୁନି ।”

ଛ'ଚୋଥ ବେଯେ ମେନ୍ଟୁର ଜଳ ଏଲୋ । ଏତ ଆଦରେର ତୋତା ଗେଲେ ଥାକବେ କି ନିଯେ ? କିନ୍ତୁ ମାର କଥାର ଉପର ଓରା କୋନ ଦିନଇ କଥା କହିତେ ପାରେନି, ଆଜଓ ପାରଲେ ନା ।

ଦୋର ଖୋଲା ପେଯେ ତୋତା ଛ'ଟୋ ହଠାତ ଏକବାର ପାଥା ଝାପଟା ଦିଯେ ଏକେବାରେ ମେବେତେ ଏସେ ବସିଲ । ହଠାତ ତାଦେର ମନେ ପଡ଼େ ଗେଲ, ଠିକ ଏମନି କରେ ତୋ ତାଦେର ମା ଉଡ଼େ ଏସେ ତାଦେର କାହେ ବସ୍ତ । ଛୋଟ ବେଳାଯ ତାରା ସଖନ

বিজ্ঞান

গাছের খোড় থেকে মুখ বের করে নীল আকাশের পানে
চাইত, তখন তাদের ভারি ইচ্ছে কর্ত মার সাথে উড়ে
যেতে। কিন্তু ভয় হ'ত পাছে উড়তে গিয়ে পড়ে যায়।

আজ আর তাদের সে ভয় নেই। ছাড়া পেয়ে মনে
ভারি শুর্ণি। স্বাধীনতার কি আনন্দ! পাখা ঝাপটা
দিয়ে তারা বার বার ডেকে উঠল। কত রকম করে শিষ্
দিল। আজ মুক্ত আকাশ তাদের হাত ছানি দিয়ে ডাকচে।

রইল প'ড়ে হাবুল আর মেন্টু, রইল প'ড়ে তাদের সেই
ছোট লোহার ঘর; টি-টি ক'রে তারা বার কয়েক সেই
ঘরটাতে উড়ে বেড়াল, তারপর ডানা মেলে দিল একেবারে
বাইরে—নীল আকাশের দিকে।

টল টলে ছ'ফোটা চোখের জলে মেন্টুর দৃষ্টি ঝাপসা
হয়ে এলো। টপ টপ ক'রে কয়েক ফোটা অঙ্কের খাতার
উপর গড়িয়ে পড়ল; ফুলে ফুলে সে শুধু কাঁদতে লাগল।
অভিমানে মুখ ভার করে গাল ফুলিয়ে হাবুল মা'র মুখের
দিকে চেয়ে রইল।

সমস্ত দিন ধরে তোতা ছ'টো উড়ে বেড়াল। কোথাও
দেখল পাহাড়, কোথাও সমুদ্র, কোথাও বন, কোথাও নদী।
রঙ্গিন উৎসাহে তারা মেঠেচে—আকাশ থেকে আর তারা

ନାମତେ ଚାଯ ନା । ନୀଳ ଆକାଶେର ବୁକେ ଗା ଭାସିଯେ ଦିଯେ
ଉଡ଼େ ବେଡ଼ାତେ ସେ ଏତ ଆନନ୍ଦ, ଏ ତାରା କୋନଦିନ ଭାବ୍ତେ
ପାରେନି । ତାରା କ୍ରମେଇ ଉପରେ ଉଠିତେ ଲାଗଳ । ହାଲ୍କା
ମେଘ ଛାଡ଼ିଯେ ତାରା ଆରା ଉର୍କେ ଉଠିଲ ।

ଉଡ଼ିତେ ଉଡ଼ିତେ ତାଦେର ଡାନା ହୟେ ଏଳ ଅବଶ, ଗଲା ଗେଲ
ଶୁକିଯେ—ତାହିତ ସାରା ଦିନ ସେ ତାଦେର କିଛୁ ଖାଓଯା ହୟନି ।
ଏତଙ୍କଣେ ତାରା ବୁଝିତେ ପାରଲେ ସେ ତାଦେର ଭୟାନକ କୁଥା
ପେଯେଚେ, ତେଷ୍ଟାଯ ତାଦେର ଛାତି ଫେଟେ ଯାଚେ ।

ଏକ ନିମେଷେ ଆକାଶେ ଓଡ଼ାର ରଙ୍ଗିନ୍ ସ୍ଵପ୍ନ ତାଦେର ଭେଙ୍ଗେ
ଗେଲ । ତାଦେର ମନେ ପଡ଼ିଲ ସେଇ ଛୋଟ୍ ଲୋହାର ଖୀଚାଟାର କଥା ।
ମେଥାନେ ତାରା ବଡ଼ ମୁଖେ ଛିଲ । ଖାବାର ଭାବନା ତାଦେର
କରିତେ ହତ ନା । ଛୋଟ୍ ଛେଲେ ଛୁଟି ତାଦେର କତ ଆଦର କତ
ଯତ୍ନି କରତ ! ସୋହାଗ କରେ ଗାୟେ ହାତ ବୁଲିଯେ ଦିତ ! ତାରା
ଆଜ ମୁକ୍ତ, ସ୍ଵାଧୀନ, କିନ୍ତୁ ତବୁ ତାଦେର ସେଇ ଛୋଟ୍ ବଜୁ ଛୁଟିର
ଜୟେ ପ୍ରାଣ କେଂଦେ ଉଠିଲ । ଖୀଚାଯ ଫେରବାର ଜୟେ ତାରା ବ୍ୟାକୁଲ
ହୟେ ଉଠିଲ । ବନେ ବନେ ଜଙ୍ଗଲେ ଜଙ୍ଗଲେ ତାରା ପାଁତି ପାଁତି
କରେ ଖୁଁଜେ ବେଡ଼ାତେ ଲାଗଳ ; କିନ୍ତୁ କୋଥାଯ ତାଦେର ଛୋଟ୍
ଲୋହାର ସର ?

ହଠାତ୍ କୋଥା ଥେକେ ଭୟାନକ ବଡ଼ବୃଷ୍ଟି ଶୁରୁ ହଲ ।—ମର୍ବନାଶ !

ବ୍ୟାକିଭିକ୍

ଏই ବଡ଼ ସାଦଳାର ହାତ ଥେକେ ତାରା ରଙ୍ଗ ପାବେ କି କ'ରେ ?
ହାୟ ରେ, କୋନଦିନ ତ ତାରା ଏତ ବିପଦେ ପଡ଼େନି ! ଚୋଖ
ଦିଯେ ତାଦେର ଜଳ ଏଳ । ଅତିକଷ୍ଟେ ହୁଜନେ ଏକଟା ଗାଛେର
ଡାଲେ ବସେ ରଇଲ, ତବୁ ଓ ସଦି ତାରା ଝାଡ଼େର ହାତ ଥେକେ ରଙ୍ଗ
ପାଯ ।

ମେଟୁ ଆର ହାବୁଲ ସାରାଦିନ ତାଦେର ପାଖୀ ଛଟିର ଥୋଜେ

ଚାନା ଛୋଲା ଆର ସେଇ ଲୋହାର ଖାଚାଟା ନିଯେ ଶିଷ ଦିଯେ
ଦିଯେ ଜଙ୍ଗଲେ ଜଙ୍ଗଲେ ଘୁରେ ବେଡ଼ାଳ ; କିନ୍ତୁ କୋଥାଓ ଆର

- ତୋତାଦେର ପେଲୋ ନା । ରୋଦେ ପୁଡ଼େ, ବିଷିତେ ଭିଜେ ମେଟୁଁ
ଆର ହାବୁଳ ହୟରାନ ହୟେ ଗେଲ । ତାଦେର ଭୟାନକ ରାଗେ ହ'ଲ
ସେଇ ତୋତାର ବାଚା ଛଟୋର ଉପର । ଲଙ୍ଘୀଛାଡ଼ାରା ଏମନ
ନେମକହାରାମ ! ଏତ ସତ୍ତ ଏତ ଆଦର ସବ ଭୁଲେ ଗେଲ । ରାଗେ
ଅଭିମାନେ ଖାଚାଟା ଛୁଁଡ଼େ ଫେଲେ ତାରା ବାଡ଼ୀ ଫିରେ ଗେଲ ।

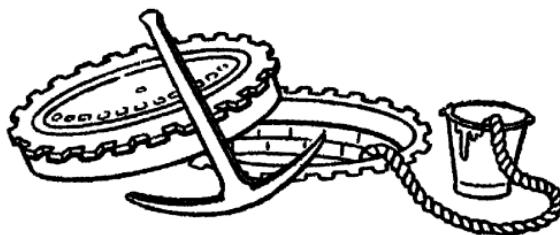
ଜଳ କ୍ରମେ କମେ ଏ'ଲ । କିନ୍ତୁ ବଡ଼ୋ ହାଓୟା ଚଲ୍ଲ
ପ୍ରବଳ ବେଗେ । ଶତ ଚେଷ୍ଟା କରେଓ ତୋତା ଛଟୋ ଆର ଗାଛେର
ଡାଲେ ବସେ ଥାକିତେ ପାରଲ ନା । ପା ତାଦେର ଅବଶ, ଦେହ
ତାଦେର ଅସାଡ଼ ହୟେ ଏମେଚେ । ଝାପଟା ହାଓୟାର ଧାକା ସହିତେ
ନା ପେରେ ତାରା ଡାଲ ଥେକେ ଡିଟିକେ ପଢ଼େ ଗେଲ । ଛୋଟଟି
ଯେ କୋଥାଯ ଗେଲ ବଡ଼ ଆର ତାକେ ଦେଖିତେ ପେଲ ନା । ପାଖା
ହ'ଟୋ ମେଲେ ସେ ଉଡ଼ିତେ ଚାଇଲ କିନ୍ତୁ ପାଖା ତଥନ ତାର ଜଳେ
ଭିଜେ ଭାରୀ ହୟେ ଗେଚେ । ଧୂପ, କରେ ସେ ମାଟିର ଉପର ପଡ଼େ
ଗେଲ । ବୁକେ ତାବ ଭୟାନକ ଚୋଟ ଲୋଗେଚେ, ତବୁଣ୍ଡ ସେ ଏକବାର
ତାର ଛୋଟ ଭାଇଟିକେ ଡାକୁତେ ଚେଷ୍ଟା କରଲ । କିନ୍ତୁ ଗଲା ଦିଯେ
ତାର କଥା ବେର ହ'ଲ ନା । ଅତିକଟେ ମାଥାଟା ତୁଲେ ସେ ଏକ-
ବାର ଏଦିକ ସେଦିକ ଚାଇଲ—ଚୋଥେର ସାମନେ ସ୍ଵପ୍ନେର ମତନ ଲେ
ଦେଖିଲେ ତାଦେର ସେଇ ଛୋଟ ଲୋହାର ଖାଚାଟା । ସେ ତାର ଚୋଥ
ଛଟୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କରିତେ ପାରଲ ନା । ମାଥାଟା ଏକବାର ନାଡ଼ା

ବ୍ୟାକିଳିକ

ଦିଯେ ସେ ଭାଲ କରେ ଚାଇଲ—ନା, ସତିଇ ତୋ ତା'ଦେର ସେଇ ଶୁଖେର ସର ! ଆନନ୍ଦେ ତାର ଛ'ଚୋଥ ବେଯେ ଜଳ ଏଳ । କୋନ ରକମେ ଗଡ଼ାତେ ଗଡ଼ାତେ ସେ ଗିଯେ ସେଇ ଖୀଚାର ଭେତର ପ୍ରବେଶ କରଲ । ମନେ ମନେ ବଲ୍ଲ, ମେ ଯଦି ତାର ଛୋଟ ଭାଇକେ ଫିରିଯେ ପାଯ, ତବେ ଆର କୋନଦିନ ସେଇ ଶୁଖେର ସର ଛେଡ଼େ କୋଥାଓ ଯାବେ ନା । ମେ ଡାକଲ—“ଭାଇ, ଛୋଟ୍ ଭାଇଟି ଆମାର ! ଏଇ ବଡ଼ ଜଳେ କୋଥାଯ ଗେଲି ତୁଇ ? ଆଯ ଦେଖ, ଆମାଦେର ମୋନାର ସର ଫିରେ ପେଯେଛି ।”

ତାର ମନେ ପଡ଼ିଲ ହାବୁଲ ଆର ମେଣ୍ଟୁର କଥା । ତାରା କଇ ଏକଟା ଢୋକ ଗିଲେ ମେ ଶିଷ୍ ଦିଯେ ମେଣ୍ଟୁ ଆର ହାବୁଲକେ ଡାକୁତେ ଗେଲ ; କିନ୍ତୁ ଠାଣ୍ଡାଯ ସେ ତଥନ ପ୍ରାୟ ଜମେ ବରଫ ହୟେ ଗେଛେ—ଗଲା ଦିଯେ ତାର ସରବେର ହ'ଲ ନା । ଧୀରେ ଧୀରେ ମେ ଢିଲେ ପଡ଼ିଲ ତାର ସେଇ ବଡ଼ ଶୁଖେର ଛୋଟ ସରଖାନିର ବୁକେ ।

ବନ୍ଦରାର ଅଭିମାନ

ঘৰের অভিমান

বড় বাঙ্গা গিয়ে যেখানে শেষ হয়েচে, সহরের
বাইরে ঠিক সেই জায়গাটা জুড়ে ছোট একটা বস্তি। সরু
একটা গলি—তারই দু'ধারে কতগুলো ভাঙ্গা পুরনো
মাটির ঘর। আলো বাতাস বোধ করি ভুলেও তার ভেতর
কোনোদিন উকি দেয় না। এক বাড়ী থেকে অন্য বাড়ী
যেতে হ'লে এক হাঁটি পাঁক ভাঙ্গতে হয়। গলির দুধারের
খোলা নর্দমার হৃগঙ্কে দম আটকে আসে।

বস্তিটার স্মৃথি দিয়ে একটা রেল লাইন, কিন্তু সে
মানুষ চলবার জন্মে নয়; সহরের যত সব জঙ্গাল বইবার
জন্মে।

ବ୍ୟାକିତିର୍କି

ତଥନଓ ପୂରେ ସ୍ଵର୍ଗ ପଞ୍ଚମେ ଚଲେ ପରେନି—ବେଳା
ଯାଇ ଯାଇ କ'ରେଓ ବନ୍ତିର ପେହନେର ନାରକୋଳ ଗାହଙ୍ଗଲୋର
ଚଢ୍ହୋଯ ଚଢ୍ହୋଯ ଆଇକେ ଆଛେ । ଏମନି ସମୟ ଧୌଯାଯ
ଅନ୍ଧକାର କ'ରେ ଭୋସ ଭୋସ କରୁତେ କରୁତେ ଏକଟା ମୟଳାର
ଗାଡ଼ୀ ଏଲ । ଗାଡ଼ୀ ଚଲେ ଗେଲେ ଦେଖା ଗେଲ ଲାଇନେର
ଧାରେ ଦୀବିଯେ ଏକଟି ଛେଲେ,—ହାତେ ତା'ର ଏକଟା କୋଦାଳ
ଆର ଝୁଡ଼ି । ବୋଧ ହୟ ଟ୍ରେଣ ଥେକେ ନାମ୍ବଳ । ଛେଲେମିଭରା
ଓର ମୁଖାନା କି ଏକଟା ବ୍ୟଥାର ଛାପେ କାଲୋ ମଲିନ ହୟେ
ଗେଛେ ।

ଛେଲେଟି ଝୁଡ଼ି ଆର କୋଦାଳଟା କାଥେ ଫେଲେ ବନ୍ତିର
ଦିକେ ଚ'ଲେଚେ ଠିକ ଏମନ ସମୟ ଏକଥାନା ମୋଟର ଓର
ପାଶ ଦିଯେ ଚଲେ ଗେଲ । ଓ ଚେଯେ ଦେଖିଲେ ମୋଟରେ ଓରଇ
ବୟସୀ ଏକଟି ଛେଲେ । ମୋଟର ଥେକେ ଛେଲେଟି ଏକ ଦୃଷ୍ଟି
ଓର ଦିକେ ଚେଯେ ରଇଲ ; କିନ୍ତୁ ଗାଡ଼ୀ ଏତ ବେଗେ ଚଲୁଛିଲ,
ସେ ବାଯଙ୍କୋପେର ଛବିର ମତନ ଦେଖିତେ ନା ଦେଖିତେଇ ବନ୍ତିଟା
ଅନ୍ଦଶ୍ରୀ ହ'ଯେ ଗେଲ । ସହରେ କତ ଛେଲେଇ ତ' ଓ ଦେଖିଚେ;
କିନ୍ତୁ କଇ ଏମନି କରେ ତୋ କେଉଁ କୋନଦିନ ଓର ପାନେ
ତାକାଯନି । ଯତ୍ନୂର ଛ' ଚୋଖ ବାୟ ଓ ତାକିଯେ ରଇଲ ।

ଉଚୁ ନୀଚୁ ଖୋଯାର ରାନ୍ତାଯ ମୋଟର ଲାଫାତେ ଲାଫାତେ

ବାଗରୁଜ୍ଜ୍ଵଳ ଅଚ୍ଛିଆଳ

ଛୁଟେ ଚଲେଚେ ; ତା'ର ଝାଁକୁନି ଥେଯେ ‘ଛଡ଼େର ରଡେର’ ସାଥେ ଛେଲେଟିର ମାଥା-ବାର ବାର ଟକ୍କର ଥାଚେ ; କିନ୍ତୁ ସେ ଦିକେ ଓ ଖେଲାଲ ନେଇ, ଓ ସମେ ସମେ ଶୁଦ୍ଧି ଭାବରେ ସେଇ ଛେଲେଟିର କଥା । କୁଳେ ତୋ ଓ କତ ବଞ୍ଚଦେରଇ ଦେଖେଛେ ; କହି କାଉକେଓ ତୋ ଏତ ଭାଲ ଠେକେନି । ଆଜକେ ସେ ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତେର ଜଣେ ଓ ଛେଲେଟିକେ ଦେଖେଇ ଭାଲବେସେ ଫେଲିଲେ ! ଓ ସେ ନବେନେର ସାଥେ ଏତ ଭାବ,—ତାକେଓ ତୋ ଓ ଏମନ କ'ରେ କୋନଦିନ ଭାଲବାସ୍ତ୍ଵ ପାରେନି ! ଆଜକେର ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତେର ଦେଖାଟା ଯେନ ଓ ଛୋଟ ମନ୍ତୁକୁ ଜୁଡ଼େ କତ ବଡ଼ ଏକଟା ଛାପ ଦିଯେ ଗେଲ । ଓ ଶୁଦ୍ଧ ଏହି କଥାଟାଇ ଭାବରେ ଲାଗିଲ ।

କଥନ ସେ ମୋଟିର ଏସେ ଏକଟା ବାଡ଼ୀର ଫଟକେ ଟାଙ୍ଗିଯେଚେ ଓ ବୁଝିତେଓ ପାରେ ନି । ହଠାଂ ହୁଃ ହ'ଲ ମୋଟିରେ ଭେଂପୁ ଶୁଣେ ।

ଓର ବାବା ମୋଟିରେ ଆଲୋ ନିବିଯେ ଦିଯେ ନେମେ ପଡ଼ିଲେନ ; ଓ-ଓ ନାମଳ । ଏହି ଓର ବାବାର ସେଇ ଚିତ୍ରକର ବଞ୍ଚର ବାଡ଼ୀ,—ଧୀର କଥା ଓ ଓର ବାବାର ମୁଖେ ଅନେକବାର ଶୁଣେଚେ ; କିନ୍ତୁ କୋନଦିନ ଧୀକେ ଚୋଖେ ଦେଖେ ନି । ଓ ଛବି ଦେଖିତେ—ଶୁଦ୍ଧ ଦେଖିତେ କେନ ଆକୃତେଓ—ଖୁବ ଭାଲ

ଲିଟାରେଟ୍ରେଚି

ବାସେ ; ତାଇ ଓ ବାବା ଓକେ ସାଥେ କରେ ନିଯେ ଏମେଚେନ ଛବି ଦେଖାତେ ।

ଦୋତଳାର ଏକଟା ହଳ ସରେ ଯେତେଇ ଓ ବାବାର ବଜୁ
ହାସୁତେ ହାସୁତେ ଓକେ କାହେ ଟେନେ ନିଯେ ବଲ୍ଲେନ, “ତୋମାର
ନାମଇ ଅହୁପମ ବୁଝି ?” କୋଲେର କାହେ ସେଁମେ ଦୀଢ଼ିଯେ
ଓ ଉଦ୍‌ବସଭାବେ ବଲ୍ଲେ—“ହୃଦୀ, ସବାଇ ଡାକେ ‘ଅହୁ’ । କିନ୍ତୁ
ଆମାଯ ଏକଟା ଛବି ଏଂକେ ଦେବେ କାକାବାବୁ ?”

ଅହୁର ମୁଖେ ‘କାକାବାବୁ’ ଡାକଟି ଭାରି ମିଷ୍ଟି ଶୋନାଲ ।
ଓ ଏହି ପ୍ରଥମ ଓ ବାବାର ବଜୁକେ ‘କାକାବାବୁ’ ବଲେ
ସମ୍ବୋଧନ କରିଲେ ।—କିନ୍ତୁ ଓ ମନେ ଫୁର୍ତ୍ତି ନେଇ କେନ ?

କାକାବାବୁ ବଲ୍ଲେନ—“କି ଛବି, ଅମୁ ?” ଅମୁ ବଲ୍ଲେ,—
“ଚଲ ଆମାର ସାଥେ, ଆମି ତୋମାଯ ଦେଖାବ ।”

କାକାବାବୁ ମୋଟରେ ଷ୍ଟାର୍ଟ ଦିଲେନ । ଅମୁ ତାର ପାଶେ
କୋଲ ସେଁମେ ବସେ ରଇଲ । ମୋଟର ଛୁଟେ ଚଲିଲ । ଚଲିତେ
ଚଲିତେ ସେଇ ବଞ୍ଚିଟାର କାହେ ରେଲ ଲାଇନ ପେରିଯେ
ଯେତେଇ ଅମୁ ବଲ୍ଲେ—“ଏହି ଖାନେ,—ଏହି ଖାନେ ଥାମାଓ
କାକାବାବୁ !”

ଚଲିତ ଗାଡ଼ୀର ସମ୍ ସମ୍ ଶବ୍ଦେ ଏତକ୍ଷଣ କିଛୁଇ ଶୋନା
ଯାଏ ନି । ମୋଟର ଥାମିତେଇ ଏକଟା କଙ୍କଣ କାନ୍ଦାର ରେଶ

ଆମ୍ବଲୁଙ୍କ ଅତିଆଳ

ଭେସେ ଏଳ । ଅନୁର ମନ ଏକମୁହୂର୍ତ୍ତ ମଲିନ ହୟେ ଗେଲ ।
ଏମନ କରେଓ ଆବାର ମାନୁଷେ କୀଦେ ।

ଗାଡ଼ୀ ଥେକେ ନେମେ ଅନୁ ଓର କାକାବାବୁର ହାତ ଧ'ରେ
ଶୁମୁଖେର ସେଇ ସର୍ବ ଗଲିଟା ଦିଯେ ଏଗିଯେ ଚଲିଲ । ଏଂଦୋ
ପଚା ଗଲି—ଦୁଧାରେର ମେଟେ ସର ଗୁଲୋ ଯେନ ତା'ର
ଟୁଟି ଚେପେ ଧରେଚ । ଏମନ ଜ୍ଞାଯଗାୟଓ ଆବାର ମାନୁଷେ
ଥାକେ ।

ପଚା ପାକେର ହର୍ଗକ୍ଷେ ଝମାଲେ ନାକ ଚେପେ କାକାବାବୁ
ବଲିଲେନ—“ଏ ଆବାର କୋଥାଯ ଚଲିଲିରେ ? ଏ ସେ ମେଥରେ
ବସିଛି !”

ଅନୁ କିଛୁ ବଲିଲେ ନା, ତେମନିଇ ଭାବେ ଏଗିଯେ ଚଲିଲ ।
ଓ ଯେନ କାକେ ଖୁଁଜେ ବେଡ଼ାଚେ । ଗଲିର ଏକଟା ମୋଡ଼
ସୁରତେଇ ଅନୁ ଦେଖିଲେ ଭାଙ୍ଗା ଏକଟା ସରେର ଦାଓୟାର ବସେ କେ
କୀଦ୍ବେଳି । କାହେ ଗିଯେ ଦେଖିଲେ ସେଇ ଛେଲେଟି । ଏକ
ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଅନୁ ସେଇଖାନେ ନ୍ତର ହୟେ ଦୀବିଯେ ରଇଲ । ତାରପର
ଓର କାକାବାବୁର ହାତ ଛେଡି ଦିଯେ ଛେଲେଟିର ହାତ ଧରେ
ବଲିଲେ—“କୀଦ୍ବେଳି କେନ ଭାଇ ?”

ସରେର ଦାଓୟାର ଏକଟା କେରୋସିନେର ଆଲୋ ଟିପ୍ ଟିପ୍
କରେ ଝଲାଚିଲ ; ତାରଇ କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକେ ଅନୁର କାକାବାବୁ

শ্বাসিক অবিশ্বাসিক

যে দৃশ্য দেখলেন, তাঁর শিল্পীর চোখে বোধ করি এমন
দৃশ্য আর কোন দিন দেখেননি।

হ' গাল বেয়ে ছেলেটির জল গড়িয়ে পড়ছে। এক
দৃষ্টে সে অনুর মুখের পানে চেয়ে আছে।

অনু ওকে কাছে টেনে নিয়ে বললে—“তোমার নাম কি
ভাই ?” ছেলেটি কাঁদতে কাঁদতে বললে—“বাম্বু !” অনু
বললে—“তুমি কাঁদছ কেন ? বাম্বু সহসা কি উত্তর দেবে
ভেবে পেলে না। তারপর একটা ঢোক গিলে বললে—
“সারাদিন কিছু খাইনি—মাইজির শক্ত বেমার হয়েচে।”

অনু বললে—“কোথায় তোমার মাইজি ?” বাম্বু হাত
দিয়ে সেই ভাঙা ঘরটা দেখিয়ে দিলে। অনু দরজার কাছে
গিয়ে দেখলে—ভিজে সাঁৎ সেঁতে মেজের এক কোণে
একটা শত ছিল্ল কাথা মুড়ি দিয়ে কে পড়ে রয়েচে। অঙ্ককার
ঘর, ভাল করে দেখা যায় না। অনু আলোটা উঁচু করে
ধরল। এই তবে বম্বুর ‘মাইজি’। কিন্তু একি মানুষের
চেহারা ? এ তো কয়েক খানা চামড়ায় ঢাকা হাড় ছাড়া
কিছুই নয় !

অনু আর চোখের জল রাখতে পারলে না ; বরু বরু
করে ওর হ'গাল বেয়ে অঙ্গ গড়িয়ে পড়তে লাগল। ছনিয়ায়

“ଛି: ଅରୁ କେମନା”

ବାମ୍ବକୁଳ ଅଭିଆନ

ଏମ୍ବନି କଟେର ଭେତର ଦିଯେଓ ଆବାର ମାନ୍ଦୁଷେ ସେଁଚେ ଥାକେ !
ଅନୁ ଭେଟ ଭେଟ କରେ କେଂଦେ ଉଠିଲୋ ।

କାକାବାବୁର ଚୋଖେ ଛଲ ଛଲ କରେ ଉଠିଲ । ଅନୁର ହାତ
ଧରେ କାହେ ଟେନେ ଏନେ ବଲିଲେନ—“ଛିଃ ଅନୁ କେଂଦେ ନା ।” ତାର-
ପର ଓର ହାତେ ଛ'ଟୋ ଟାକା ଦିଯେ ବଲିଲେନ—“ଦିଯେ ଦାଓ
ଓଦେର ।” ଛେଲୋଟିକେ କାହେ ଡେକେ ବଲିଲେନ “ତୁମି ସେଓ
ଆମି ତୋମାର ଛବି ଆକ୍ରବ । ତାତେ ଆରା ଟାକା ପାବେ,
କେଂଦୋ ନା ।”

ଅନୁ ଟାକା ଛ'ଟୋ ବାମ୍ବକୁ ହାତେ ଦିଯେ ବଲିଲ—“ଓସୁଥ
କିନେ ଥାଇଯୋ—ମାଇଜିର ଅସୁଖ ସେରେ ଯାବେ । ଆର ଏହି
କାଗଜେ ଠିକାନା ଲେଖା ଆହେ, ସେଯୋ ଆମାଦେର ବାଡ଼ୀ ।
କୃତଜ୍ଞତାଯ ବାମ୍ବକୁ ଛ'ଗାଲ ବେଯେ ଜଳ ପଡ଼ିତେ ଲାଗିଲୋ ।

ସାତ ଦିନ ଯାଯ, ବାମ୍ବ ଆସେନି । ଅନୁ ରୋଜଇ ଭାବେ
ବାମ୍ବକୁ କଥା । ଇନ୍ଦ୍ରଲ-ଫିରତି ପଥେ ଓ ମୋଟରେ ବସେ ବସେ
ଭାବେ, ଆଜ ହୟ ତ ମୋଟର ଗିଯେ ଦୀଢ଼ାତେଇ ଦେଖିବେ
ବାମ୍ବକେ । ବାମ୍ବକୁ ଦେଖି ପେଲେ ଓ ତାକେ ବକ୍ରେ—କେବେ
ଏତଦିନ ଆସେ ନା । ଆବାର ବାମ୍ବକୁ ଛଂଖେର କଥା ମନେ ହତେଇ
ଓର ଚୋଥେର ପାତା ଭିଜେ ଆସେ । ମୋଟରର ଗଦିତେ ଶରୀରଟା
ଏଲିଯେ ଦିଯେ ଓ ସୁମିଯେ ପଡ଼େ ।

ବ୍ୟାକିତିଭାକି

ମେ ଦିନ କି ଏକଟା ଛୁଟିର ଦିନ । ଅନୁ ଓ ପଡ଼ାର ଧରେ
ବସେ ବସେ ଛବି ଆକ୍ଷିଲ, ଓର ‘ପପି’ କୁକୁରଟା କାନ ଖାଡ଼ା
କରେ ସେଉ ସେଉ କ’ରେ ଉଠିଲୋ । ମୁଖ ତୁଳେ ବାଇରେ ଦିକେ
ଚାଇତେଇ ଓର ବୁକ୍ଟା କେଂପେ ଉଠିଲୋ । ଓ ଯେନ ଓର ଚୋଥ
ଛୁଟୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁତେ ପାରିଲୋ ନା । ଛୁଟେ ବାଇରେ ଏସେ
ଥମକେ ଦୀଡ଼ାଳ—“କେ, ବମ୍ବଳ ନା ?—କିନ୍ତୁ ଏ କି ଚେହାରା ହେୟ
ଗେହେ ତୋମାର ?” ବମ୍ବଳ ମୁଖ ତୁଳେ ଅନୁର ଦିକେ ଚାଇଲ ।
ଓର ଚୋଥେ ଜଳ କେନ ? ଅନୁ ବମ୍ବଳର ହାତଖାନା ଧରେ ବଲିଲେ—
“କୀଦିଛ କେନ ବମ୍ବଳ ?”

ବମ୍ବଳର ହୃଦୟର ବୀଧ ଭେଣେ ଗେଲ—ଫୁଁପିଯେ ଫୁଁପିଯେ
କୀଦିତେ କୀଦିତେ ବଲିଲେ—“ମାଇଜି”—ତାରପର ଆର କିଛୁ ବଲିତେ
ପାରିଲେ ନା, ଛୁଟାତେ ମୁଖ ଢେକେ ସେଇଥାନେ ବସେ ପଡ଼ିଲ ।

ବମ୍ବଳ ଅନୁଦେର ବାଡ଼ୀତେ ଥାକେ । ଓର କାଜେର ଭେତର
ଅନୁର ‘ପପି’ କୁକୁରଟାକେ ଦେଖା ଆର ଓର ପାଯରା, କାକାତୁଯୋ
ଏବଂ ଥରଗୋସଟାକେ ଖାଓଯାନ ।

ଅନୁର ଭାଲବାସର ବମ୍ବଳ ଛୁଟିନେଇ ଓର ମାର କଥା ତୁଳେ
ଗେଲ । ସବାଇ ସଥନ ବେଡ଼ାତେ ଯାଯ, ଓ ତଥନ ଏକଳା ଗେଟେର

ବ୍ୟାକ୍‌ରୂପ ଅଭିମାନ

ପାଶେ ଓର ଛୋଟ ସର ଖାନିତେ ବସେ ଶୁଦ୍ଧ ଭାବେ ଅହୁର କଥା । ଅହୁ ଯେନ ଓର କତ ଆପନାର ।—ଏମନ ଆପନାର କ'ରେ ତୋ ଓକେ କେଉଁ କୋନ ଦିନ ଭାଲବାସେନି । ପୂର୍ବଜଗେ ଅହୁ ଆର ଓ ଯେନ ଛୁଟି ଭାଇ ଛିଲ । ଏମନି ଭାବତେ ଭାବତେ କଥନ ସେ ରାତ ହୟେ ଯାଇ ଓ ଜାନ୍ତେଓ ପାରେ ନା । ହଠାତ ଓର ଖେଳାଳ ହୟ । ମୋଟରେର ଭେଂପୁ ଶୁଣେ । ଛୁଟେ ଗିଯେ ବମ୍ବକୁ ମୋଟରେର ଦରଜା ଖୁଲେ ଦେଇ । ପପିଟା ଯେଦିନ ଛଷ୍ଟୁମି କରେ ଓ ସେଦିନ ବେଚାରାକେ ଗଲାଯ ଚେନ ପଡ଼ିଯେ କଯେଦ ରାଖେ । ପପି ହାଜାର ବାର ଲେଜ ନେଡ଼େ ଓର କ୍ଷମା ଚାଇଲେଓ ଆର ତାକେ ଛାଡ଼େ ନା ।

କତଦିନ ଅହୁ କତ ଭାଲ ଭାଲ ନତୁନ ରକମେର ଖାବାର ବମ୍ବକୁକେ ପକେଟ ଥିକେ ବେର କରେ ଦେଇ । ଓ ସେ ସବେର ନାମଙ୍କ ଜାନେନା ।

ସେ ଦିନ ଅହୁ ଇଞ୍ଚୁଲ ଥିକେ ଏଲ ; କିନ୍ତୁ ତେମନି ଛୁଟେ ଏମେ ଆର କେଉଁ ଓର ହାତ ଥିକେ ବଇଗୁଲୋ ନିଲୋ ନା, ମୋଟରେର ଦରଜାଓ ଖୁଲେ ଦିଲ ନା । ଓ ଗାଡ଼ୀ ଥିକେ ନେମେ ବମ୍ବକୁ ବମ୍ବକୁ କରେ ଡାକୁଲୋ—କେଉଁ ସାଡ଼ା ଦିଲେ ନା । ଓ ଗିଯେ ଗେଟେର ପାଶେ ସେଇ ଛୋଟ ସରଖାନାର କାଛେ ଢାଡ଼ାଲୋ ।—ଦରଜା ଖୋଲା, ବମ୍ବକୁ ନେଇ । ଅହୁ ଦରୋଯାନକେ ଜିଙ୍ଗେସ କରିଲେ, ଦରୋଯାନ ବଲିଲେ—“ହାମକୋ ମାଲୁମ ନେହି ଥୋକାବାବୁ ।”

ବ୍ୟାକିଭିକ୍

ଅମୁ ଛୁଟେ ଓର ମାର କାହେ ଗେଲ । ମା କି ଏକଟା ସେଲାଇ କରିଛିଲେନ । ଅମୁ ବଲ୍ଲେ—“ମା, ସମ୍ରକ୍ଷ କହି ?” ମା ଚୋଥ ରାଙ୍ଗିଯେ ବଲ୍ଲେନ—“ଲେଖାପଡ଼ା ନେଇ, ରାତଦିନ ଐ ଲଙ୍ଘିଛାଡ଼ା ମେଥରେର ଛେଲେର ସାଥେ ସୁରେ ବେଡ଼ାନ ନା ?” ଫେର ସଦି ଓର ନାମ କରି ତୋ ବୁଝି ମଜାଟା !”

ମାର ମୁଖେର ଉପର କୋନ କଥା କହିତେ କୋନ ଦିନଇ ଓ ପାରେନି । ଆଜଓ ପାରିଲୋ ନା । ଓର କେବଳ ଏକଟା କଥାଇ ବାରବାର ମନେ ହ'ଲ—“କେନ ? କି ଏମନ ଅପରାଧ ଓ କ'ରେଚେ ଯାର ଜଣ୍ଠେ ସମ୍ରକ୍ଷକେ ବାଡ଼ୀ ଥେକେ ତାଡ଼ିଯେ ଦିଲେନ ।

ଏ ବାଡ଼ୀ ଥେକେ ବେରିଯେ ଏକ ‘ଫୁଟ-ପାଥ’ ଛାଡ଼ା ଯେ ସମ୍ରକ୍ଷର ଦ୍ଵାଡ଼ାବାର ଆର କୋନ ଠାଇ-ଇ ନେଇ—ସେଇ କଥାଟା ଭାବତେଇ ଅମୁର ବୁକ ଫେଟେ କାଙ୍ଗା ଏଲ । କିନ୍ତୁ ମୁଖ ଫୁଟେ ଏର ପ୍ରତିବାଦ କରିତେ ଓ ସାହସ କରଲୋ ନା । ନିଜେର ସରେ ଏସେ ଓ ଶୁଦ୍ଧ ଫୁଂପିଯେ ଫୁଂପିଯେ କାନ୍ଦିତେ ଲାଗିଲୋ ।

ଅମୁର ପଡ଼ାଯ ମନ ବସେ ନା । ଇଞ୍ଚୁଲେ ଗିଯେ ଆନମନା ହୟେ କି ଭାବେ—ମାଟ୍ଟାର ମଶାଇର କାହେ ବକୁନି ଥାଯ । ସମ୍ରକ୍ଷର ସ୍ଥତି ଯେନ କାଜେ ଅକାଜେ ଓକେ ଆଘାତ ଦେଯ । କାକାତୁଯାଟାର ମୁଖେ ଏଥନେ ସମ୍ରକ୍ଷ ଡାକ୍ ଲେଗେଇ ଆହେ । ଶୁଦ୍ଧା ପେଲେଇ

ନାମକ୍ରମ ଅଭିଆଳ୍ୟ

ହତଭାଗୀ ‘ଘମକୁ ଘମକୁ’ କରେ ବାଡ଼ୀଟାକେ ମାଥାଯ କ’ରେ ତୋଲେ । ଏତ ପ୍ରିୟ ସେ ଓଦେର ଘମକୁ—ତାକେ ଆଜ ବିଦାୟ କରେ ଦିଲେ କୋନ ଅପରାଧେ ?

ମେ ଦିନ ଅହୁର ଜନ୍ମଦିନ । ବାପ-ମାରେର ବଡ଼ ଆଦରେର ଛେଲେ ଓ । ଓର ଜନ୍ମଦିନେ କତ ଆମୋଦ ଆହ୍ଲାଦାଇ ନା ହୟ । ଓର ବଞ୍ଚୁରା ସବ ଆସେ, ଓର ବାବାର ବଞ୍ଚୁରା ; ଓର ବଡ଼ଦି, ଛୋଡ଼ଦି, ଆଉଁୟ-ସ୍ଵଜନ, ବଞ୍ଚୁ-ବଞ୍ଚବ କେଉ ଆର ବାକି ଥାକେ ନା । ଆଜ ମେହି ପଯଳା ଆସିଲା । ତେର ବଚର ଆଗେ ଏମ୍ବି ଏକ ପଯଳା ଆସିଲେ ପୁବେର ଆକାଶ ସଥନ ଆରକ୍ଷିତ ହୟେ ଉଠେଛିଲ ମେହି ରକ୍ଷିତ ଆଲୋତେ ଓ ପ୍ରଥମ ଚୋଥ ମେଲେ ଚେଯେଛିଲ । ଆଜଓ ମେହି ଦିନ ।

ଦୋତଳାର ‘ହଳ’ ସରଟାକେ ଆଜ ନୂତନ କରେ ସାଜାନେ ହୟେଚେ । ମେଜେତେ ବଡ଼ ଏକଟା ଗାଲିଚେ ପାତା । ସରଟାତେ ଲୋକ ଗିଜ୍ ଗିଜ୍ କରାଚେ । ଯାରା ଆସିବାର ବାକି ଛିଲ ତାରାଓ ଏକେ ଏକେ ଆସିଚନ । ଠିକ ମାଝଥାନେ ବଡ଼ ଏକଟା ଟେବିଲେର ଉପର ଅହୁର ଉପହାରେର ଜିନିଷ ଗୁଲୋ ସାଜାନୋ । ଓର ଛୋଡ଼ଦି ଏସରାଜ ବାଜିଯେ ଗାନ ଧରେଚେ । ଅହୁର କ୍ଳାଶ-ଫ୍ରେଣ୍ଡା ଆଜ ଓର ସାଥେ ଏକଟା କଥା କଇବାର ଜଣେ କତଇ ନା ଇଚ୍ଛୁକ । ଏତତେଓ ଅହୁର ମନେ ଶୁଣି ମେହି କେନ ?

ବ୍ୟାକିକିତ୍ତି

ଆଜକେର ଏହି ଉଂସବେର ଦିନେ ସଦି ଓ ମନ-ମରା ହୁୟେ ଥାକେ,
ତୋ ଉଂସବ ଆବାର କିମେର ?

ଅହୁ ଆର ସବେ ଥାକୁତେ ପାରିଲେ ନା । ସିଁଡ଼ି ବେଯେ
ଏକେ ବାରେ ନୌଚେ ନେମେ ଏଳ । କି ମନେ କରେ ବଡ଼ ରାଷ୍ଟାଯ
ଗିଯେ ଓ ବାସେ ଚଢ଼େ ବସିଲୋ । ସେଇ ବଞ୍ଚିଟାର କାହେ ଏଲେ
ଓ ବାସ ଥେକେ ନାମିଲୋ । ସାମନେଇ ସକ୍ରି ଗଲିଟା ଧରେ ଏଗିଯେ
ଚଲିଲୋ । ଏକ ପାଲ ଶୁଔର ଓକେ ଦେଖେ ସେଁସ ସେଁସ କରେ
ପାଲାଲୋ ; କିନ୍ତୁ ସେଦିକେ ଓର ଖୋଲ ନେଇ । ଓ ବମରୁ
ବମରୁ କରେ କତ ଡାକିଲୋ କିନ୍ତୁ କେଉଁ ସାରା ଦିଲେ ନା ।
ସାରାଟା ବଞ୍ଚି ଘୁରେଓ ଓ ଆର ବମରୁକେ ପେଲୋ ନା ।

ହଠାତ୍ ଅହୁର ବାଡ଼ୀର କଥା ମନେ ପ'ଡ଼େ ଗେଲ—ଆଜ ବାଡ଼ୀ
ଫିରେ ମାର କାହେ ଓକେ ନାଜାନି କତ ବକୁନିଇ ଥେତେ ହବେ ।
ଭାବନାଯ ଓର ମୁଖଟା କାଳୋ ହୁୟେ ଗେଲ । ବଡ଼ ରାଷ୍ଟାଟାର
ଧାରେ ଏସେ ଓ ବାସେର ଜଣ୍ଣ ଦଁଡ଼ିଯେ ରଇଲୋ ।

ହଠାତ୍ ଏକଟା ମୋଟରେର ଜୋର ‘ବ୍ରେକ’ ଚାପାର ଖଡ଼୍ ଖଡ଼୍
ଶବେ ଚମକେ ଉଠେ ଓ ଚେଯେ ଦେଖିଲେ ମୋଟର ଥେକେ ଓର
କାକାବାବୁ ଅହୁ-ଅହୁ ବଲେ ଡାକୁଛେନ । ଓ ଗିଯେ ମୋଟରେ
ଉଠିଲୋ । ଗନ୍ଦିର ଉପର ସାଦା କାଗଜେ ଜଡ଼ାନୋ ଲାଲ
ଫିତେତେ ବୀଧା କରେକ ଖାନା ବହି, ଅଯେଲ ପେପାରେ ମୋଡ଼ା

ବିମ୍ବକୁ ଅଭିଆନ

କତଞ୍ଗଲୋ ଫୁଲେର ମାଳା, କାଗଜେର ବାଜ୍ରେ ଜରିପାଡ଼ିର କାପଡ଼, ସିଙ୍କେର ଜାମା—ଏ ଗୁଲୋ ତୋ ଓରଇ ଜୟଦିନେର ଉପହାର ଦେବାର ଜଣେ ଓର କାକାବାବୁ ନିଯେ ଯାଚେନ । ଏଗୁଲୋ ଓର ଆଜ ହାତେ ତୁଲେ ନିତେ ହବେ—ହୟତ ଗାୟେଓ ପରତେ ହବେ—ଲଜ୍ଜାଯ ହୃଣାୟ ଓର ମୁଖଟା ଲାଲ ହୟେ ଉଠିଲୋ ।

ଗାଡ଼ୀ ସହରେ ଭେତର ଦିଯେ ଛୁଟେ ଚଲେଚେ । ଅନୁର ଚୋଥ ଛୁଟେ ପଥେର ମାଝେ ଯେନ କାକେ ଖୁଜେ ବେଡ଼ାଚେ ।

ହଠାଂ ମାଝ ପଥେ ଗାଡ଼ୀ ଥମେ ଗେଲ । ଅନୁ ଦେଖିଲେ ପଥେର ମାଝେ କତଞ୍ଗଲୋ ଲୋକ ଭିଡ଼ କରେ ଦୀଢ଼ିଯେ ଗାଡ଼ୀ ଚଲାର ପଥ ବଞ୍ଚି କରେ ଫେଲେଚେ । ଏକଟୁ ପରଇ ଓ ଶୁନତେ ପେଲ ଭିଡ଼ର ଭେତର ଥେକେ କେ ଯେନ ବିମ୍ବ ବିମ୍ବ କ'ରେ ଚେପୋଚେ ।

ବିମ୍ବ ! ପଥେର ମାଝେ ବିମ୍ବ ? ତବେ କି ସେ ଗାଡ଼ୀ ଚାପା ପଡ଼େଛେ ! ଅନୁର ବୁକଟା ହର ହର କରେ କେଂପେ ଉଠିଲ । ଏକ ଲାଫେ ଗାଡ଼ୀ ଥେକେ ନେମେ ଓ ଭୌଡ଼ ସରିଯେ ଭେତରେ ଚୁକେ ପଡ଼ିଲ ।

ପଚା ହର୍ଗଙ୍କେ ପେଟେର ଭେତର ମୁଢ଼େ ଓଠେ—ରାନ୍ତାର ଏକଟା ଚୋରା ନର୍ଦିମା ଖୋଲା ତାରଇ ପାଶେ ପିଚେର ରାନ୍ତାର ଓପର ବିମ୍ବର ଠାଣ୍ଡା ଦେହଟା ଜମେ ବରଫ ହୟେ ରଯେଛେ—ସମ୍ମତ ଶରୀରେ ତାର

বিবাহবিবর্তন

কাদা। বন্ধুর তাহলে নর্দমা সাফ করতে নেমেই প্রাপ্ত হারিয়েচে।

শঙ্কমুষ্ঠিতে চুলগুলো ক'সে ধরে অঙ্গ সেইখানে বসে পড়ল—প্রাণপণ জোরে ও কান্দতে চাইলে কিন্তু গলা দিয়ে ওর শব্দ বের হ'ল না। এমন দিনেও আবার মাঝুষে মরে!

বন্ধুকে যে ওর মা সেদিন বাড়ী থেকে ভাড়িয়ে দিয়েছিলেন, সে কি এমনি করে ওর কাছ থেকে চিরদিনের

ତରେ ଦୂରେ ସରିଯେ ଦେବାର ଜଣେ ? ସେ ପଥେ ଲୋକେ ଘୋଟିରେ ଚଡ଼େ ହାଓରା ଥେଯେ ବେଡ଼ାୟ, ତାରଇ ଅଷ୍ଟରେ ସେ ଆଜ ଓ ମିଥାସଟୁକୁ ହାରିଯେ ଗେଲ ତାର ଜଣେ ତୋ କେଉଁ ଏକ କୌଟା ଚୋଥେର ଜଳା ଫେଲିଲୋ ନା ! ମେଘରେର ଛେଲେ ବଲେ କି ଓର କୋନ ସମ୍ମାନ ନେଇ । ଏତ ଅଷ୍ଟାୟ ଛୁନ୍ଦିଆର କିମେର ଜଣେ !

ଅନ୍ଧ ପାଗଲେର ମତ ଛୁଟେ ଗିରେ ଘୋଟିର ଥେକେ ଓର ଅନ୍ଧ ଦିନେର ଉପହାରେ ଜିନିବ ଗୁଲୋ ନିଯେ ଏଲ । ଫୁଲ ଗୁଲୋ ଦିଯେ ଓ ମନେର ମତନ କରେ ସମ୍ମକ୍କେ ସାଜିଯେ ଦିଲେ । କୁମାଳ ଦିଯେ ଓର ଗା ମୁଛିଯେ ଦିଯେ ଜରି ପାଡ଼େର କାପଡ଼ଖାନା ଓର କୋମରେ ଜଡ଼ିଯେ ଦିଲେ । ଏମେଲେର ବୋତଳ ଖୁଲେ ଓର ପାଯେ ଛିଟିଯେ ଦିଲେ । ସିଙ୍କେର ଜାମାଟା ଦିଯେ ଓର ଗା ଦିଲେ ଚେକେ —କିନ୍ତୁ ସମ୍ମକ୍କ ଆର ଚୋଥ ମେଲେ ଚାଇଲ ନା । ମୁଖ ତାର କରେ—ଠେଟ ଫୁଲିଯେ ତେମନି ଚୋଥ ବୁଁଝେ ରଇଲ । ସମ୍ମକ୍କ ଆଜ ଓର ଉପର ଅଭିମାନ କରେ ଚଲେ ଗେଛେ ।

ଡୋମେରା ସଥିନ ଅନ୍ଧର କାହେ ଥେକେ ସମ୍ମକ୍କର ଦେହଟା ଛିନିଯେ ନିଲେ ଓ ତଥିନ ସେଇଥାନେ ନେତିଯେ ପଡ଼ିଲୋ ।

କତକ୍ଷଣ କି ଭାବେ କେଟେହେ ଅନ୍ଧ କିଞ୍ଚିତ ଜାନେ ନା—ଚୋଥ ମେଲେ ଚାଇତେଇ ଓର ଚୋଥେ ପଡ଼ଲ ମା'କେ—ଶିଓରେ

ବସେ ମସନ୍ଦେହେ ଓର କପାଳେ ହାତ ବୁଲୋଛେନ । ଅଛୁ ଛିର
ଦୃଷ୍ଟିତେ ଓର ମାର ମୁଖେର ପାନେ ଚେଯେ ରଇଲ । ଓର ମୁଖଥାନା
ଧୀରେ ଧୀରେ ଛାଇଯେର ମତ ଫ୍ୟାର୍କାସେ ହରେ ଏଲ ; ହ' ଚୋଖେର
କୋଣେ ମୁକ୍ତାର ମତ ହ' ଫୋଟା ଅଙ୍ଗ ଟଳ ମଳ କରେ ଉଠଳ ।

ମା ଓର ମୁଖେର ଓପର ଝୁକେ, ଆଁଚଲେ ଓର ଚୋଖ ମୁହିୟେ
ଦିତେ ଗେଲେନ—ଓ ତାର ହାତ ଧାନା ଠେଲେ ଦିଯେ ବଲଲେ—
“ଆଓ”—ଏର ବେଣୀ ଆର ବଲ୍ଲତେ ପାରୁଲେ ନା । ହ' ଗାଲ ବେଯେ
ଚୋଖେର ଜଳ ଗଡ଼ିଯେ ପଡ଼ଲୋ । ବାଲିସେ ମୁଖ ଗୁଂଜେ ଓ ଶୁଦ୍ଧ
ଫୁଲେ ଫୁଲେ କାନ୍ଦିତେ ଲାଗଲୁ ।

ମା, ବାବା, ଦିଦି, ଛୋଡ଼ିବି ସବାଇ ଓର ଚାର ଦିକେ ବ'ିଶେ
—କାରଓ ମୁଖ କଥା ନେଇ । ମା ଓର ହାତଥାନା ନିଜେର ବୁକେ
ଚେପେ ଥରେ କି ବଲ୍ଲତେ ଚାଇଲେନ ; କାକାବାବୁ ବାଧା ଦିଯେ
ବଲଲେନ—“ଥାକ, ଓକେ ଆର କିଛୁ ବୋଲୋ ନା । ଓର କଟି
ବୁକେ ସେ ଆଜ କି ଲେଗେଛେ ତା’ ତୋମରା ଜାନୋନା—ଜାନେ
ତାରାଇ, ଯାରା ଓର ବୁକ୍କଥିକେ ବମ୍ବକେ ଛିନିୟେ ନିଯେଛେ !

ମାର ହ' ଚେରି ଛାପିଯେ ଜଳ ଏଲ—କିନ୍ତୁ କା’ର ଜଞ୍ଜେ ?

